

Universitaire Lerarenopleidingen

Tilburg University

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: ondersteuning@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q462

© 2014 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de educatieve masteropleidingen en de educatieve minor van Tilburg University	5
Administratieve gegevens van de opleidingen en de minor.....	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen en minor.....	7
Samenstelling van het panel.....	7
Werkwijze van het panel	9
Bijzonderheden van het bezoek aan Tilburg University	11
Samenvattend oordeel van het panel.....	15
Structuur en organisatie van de educatieve masteropleidingen en de educatieve minor	21
Deel I – Masteropleidingen	23
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	25
Algemeen eindoordeel per opleiding.....	38
Deel II – Educatieve minor.....	39
Beoordeling van de educatieve minor.....	41
Bijlagen.....	47
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van het visitatiepanel.....	49
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	51
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	65
Bijlage 4: Overzicht van de programma's.....	67
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	69
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	71
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	75

Dit rapport is vastgesteld op 13 november 2014.

Rapport over de educatieve masteropleidingen en de educatieve minor van Tilburg University

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO en het Beoordelingskader educatieve minoren van de NVAO (d.d. 15 juli 2013).

Administratieve gegevens van de opleidingen en de minor

Masteropleiding LVHO in Nederlands

Naam van de opleiding:	LVHO in Nederlands
CROHO-nummer:	68512
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd, deeltijd, duaal
Vervaldatum accreditatie:	14-06-2016

Masteropleiding LVHO in Filosofie

Naam van de opleiding:	LVHO in Filosofie
CROHO-nummer:	68505
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd, deeltijd, duaal
Vervaldatum accreditatie:	14-06-2016

Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen

Naam van de opleiding:	LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen
CROHO-nummer:	68509
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd, deeltijd, duaal
Vervaldatum accreditatie:	14-06-2016

Masteropleiding LVHO in Algemene Economie

Naam van de opleiding:	LVHO in Algemene Economie
CROHO-nummer:	68501
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd, deeltijd, duaal
Vervaldatum accreditatie:	14-06-2016

Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie

Naam van de opleiding:	LVHO in Management en Organisatie
CROHO-nummer:	68518
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	n.v.t.
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd, deeltijd, duaal
Vervaldatum accreditatie:	14-06-2016

Educatieve minor

Niveau van de minor:	Beperkte tweedegraadsbevoegdheid onderbouw HAVO en VWO, i.c.m. vakinhoudelijke bacheloropleiding
Oriëntatie van de minor:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten binnen minor:	30 EC
Locatie(s):	Tilburg
Variant(en):	voltijd

De educatieve minor is een keuzeonderdeel binnen de onderstaande bacheloropleidingen:

Bacheloropleiding	CROHO-nummer	Schoolvak
Algemene Cultuurwetenschappen	56823	Nederlands
Communicatie- en informatiewetenschappen	56826	Nederlands
Wijsbegeerte	56081	Filosofie
Economie en Bedrijfseconomie	50950	Algemene economie
Bedrijfseconomie	50750	Management en Organisatie

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Tilburg University
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen en minor

De vereiste kwantitatieve gegevens zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van het panel

Het panel voor de clusterbeoordeling Universitaire Lerarenopleidingen bestond in totaal uit 24 panelleden:

Voorzitters:

- Prof. dr. Wim Jochems, emeritus hoogleraar Onderwijsinnovatie, en voormalig hoogleraar-directeur, Eindhoven School of Education, Technische Universiteit Eindhoven;
- Prof. dr. Antonia Aelterman, ere-hoofddocent Vakgroep Onderwijskunde, Universiteit Gent.

Panelleden (op alfabetische volgorde achternaam):

- Prof. dr. Ivo Arnold, hoogleraar Economic Education en vice-decaan Erasmus School of Economics, Erasmus Universiteit Rotterdam;
- Dhr. Martien Bos MA (studentlid) student lerarenopleiding Nederlands, Vrije Universiteit Amsterdam;
- Prof. dr. Herman van den Bosch, hoogleraar managementwetenschappen, faculteit Managementwetenschappen, Open Universiteit;
- Prof. dr. Carla van Boxtel, coördinator masteropleiding Academisch Meesterschap, Universiteit van Amsterdam en directeur Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken (LEMM);
- Drs. Dick Bruinzeel Msc, voorzitter bestuur Stichting Werkkring, voorzitter college van bestuur Stichting CVO Alkmaar en omstreken, en voorzitter stuurgroep Academische Opleidingsschool Noord Holland-West;
- Dr. ir. Jaap Buitink, voormalig hoofd Universitaire Lerarenopleiding aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. Harrie Eijkelhof, hoogleraar-directeur Freudenthal Institute for Science and Mathematics Education, Faculteit Bètawetenschappen, Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. Jean-Pierre de Greve, voorzitter van de commissie 'Education and Capacity Building' van de International Astronomical Union en hoogleraar astrofysica, Vrije Universiteit Brussel;
- Ir. Kees Kloet, rector-bestuurder Christelijk Lyceum Veenendaal;
- Dr. ir. Lenie Kneppers, docent Interfacultaire Lerarenopleiding en onderzoeker Research Institute Child Development and Education, Universiteit van Amsterdam;
- Dr. ir. Alma Kuijpers MSc (studentlid), voormalig student lerarenopleiding scheikunde, Universiteit Leiden (2011-2013), docent Chemie, Institute for Life Sciences & Chemistry, Hogeschool Utrecht;
- Mevr. Hanneke Kuipers Msc (studentlid), student lerarenopleiding Aardrijkskunde, Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. Jaap van Marle, ex-decaan faculteit Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit Nederland;

- Mevr. Chelsea O'Brien MA (studentlid), voormalig student lerarenopleiding Grieks en Latijn, Universiteit van Amsterdam (2012-2013), docent Latijn, Grieks en Klassieke Vorming, SG Huizermaat, Huizen;
- Prof. dr. Jules M. Pieters, emeritus-hoogleraar, ELAN, Instituut voor Lerarenopleiding, Wetenschap- en techniekcommunicatie & Onderwijspraktijk, Universiteit Twente;
- Drs. Geert Popma, voorzitter van het College van Bestuur Stichting Apeldoorns Voortgezet Openbaar Onderwijs (AVOO);
- Dr. Frank Rob, voormalig voorzitter College van Bestuur Atlas College, Noord-Holland (tot juni 2013);
- Drs. Paul Scheltes, docent masteropleiding Professioneel Meesterschap, Centrum voor Nascholing, Amsterdam;
- Prof. dr. Peter Sloep, hoogleraar Welten-instituut en Lerarenuniversiteit Open Universiteit; en voormalig programmaleider onderzoek en development technology enhanced learning, Open Universiteit;
- Prof. dr. Marc de Vries, hoogleraar Science Education en bijzonder hoogleraar Reformatorische Wijsbegeerte, TU Delft;
- Drs. Kerensa de Waele, opleider in de academische opleidingsschool en docent Nederlands, Canisius College Nijmegen.

Gezien de omvang van het cluster is er voor gekozen om het panel te laten leiden door twee voorzitters. Professor Wim Jochems trad op als voorzitter tijdens de bezoeken aan Tilburg University, Wageningen Universiteit, de Universiteit Twente, de Universiteit Leiden, de Radboud Universiteit Nijmegen en de Vrije Universiteit Amsterdam. Professor Antonia Aelterman was voorzitter bij de bezoeken aan de Universiteit Utrecht, de Universiteit van Amsterdam, Maastricht University, de Open Universiteit Nederland en de Rijksuniversiteit Groningen.

Voor ieder bezoek werd een subpanel samengesteld op basis van expertise en beschikbaarheid. Eventuele belangenconflicten werden onderzocht en voorkomen. Ieder subpanel bestond uit minimaal vijf panelleden.

Ieder subpanel werd op dezelfde manier ingericht. De voorzitters beschikken beide over algemene onderwijskundige expertise. Daarnaast bestond ieder panel uit een werkvelddeskundige, een studentlid en (vak)didactische/domein-experts. Bij het invullen van de vakdidactische expertise in het panel is uitgegaan van een onderscheid tussen het alfa-, bèta- en gammadomein. Wanneer het panel niet over de noodzakelijke expertise beschikte om alle opleidingen (en educatieve minoren) van een instelling te beoordelen, kon het besluiten om een onafhankelijke en deskundige referent in te schakelen. De NVAO heeft ingestemd met een werkwijze waarbij het initiatief voor het identificeren van hiaten in (vak)didactische expertise bij het panel zelf lag. Het panel beoordeelde vakdidactiek en het beleid van de universiteit met betrekking tot vakdidactisch onderzoek aan de hand van o.a. de kritische reflecties, de vakdidactische cursus- en toetsmaterialen, de vakdidactische eindwerken en de CV's van docenten. Het panel besloot op basis hiervan of het noodzakelijk was een referent in te schakelen.

Clustercoördinatoren van de clustervisitatie Universitaire Lerarenopleidingen waren de QANU-medewerkers drs. Linda te Marvelde (onderwijscoördinator) en Adrienne Wieldraaijer-Huijzer MA (projectcoördinator). Zij werden in hun werkzaamheden ondersteund door Judith Huisman MA (assistent-projectleider). Drs. José van Zwieten trad op als secretaris van het panel tijdens de bezoeken aan Tilburg University, de Universiteit

Utrecht en de Universiteit van Amsterdam. Bij de bezoeken aan de Universiteit Twente, de Radboud Universiteit Nijmegen, de Open Universiteit Nederland en de Rijksuniversiteit Groningen trad drs. Renate Prenen op als secretaris. Drs. Esther Poort was secretaris tijdens de bezoeken aan Wageningen University, de Universiteit Leiden, Maastricht University en de Vrije Universiteit Amsterdam.

De curricula vitae van de leden van het panel zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van het panel

Het panel hield haar formele startvergadering op 28 januari 2014. Tijdens de startvergadering werd het panel geïnstrueerd en werden het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling en het Beoordelingskader educatieve minoren toegelicht. Ook werd het domeinspecifieke referentiekader van de universitaire lerarenopleidingen besproken. Het domeinspecifieke referentiekader is opgenomen in Bijlage 2.

Veel kritische reflecties in het cluster kenmerkten zich door een hoog aggregatieniveau. De beschrijving van opleidingen en minoren was daarom vaak, m.n. op het gebied van de vakdidactiek, erg algemeen. Eén van de QANU-coördinatoren inventariseerde de kritische reflecties van alle opleidingen bij ontvangst telkens met een checklist op kwaliteit en op ontbrekende informatie, alvorens deze door te sturen naar de commissieleden. Op basis van deze inventarisatie werd er extra informatie opgevraagd die door de universiteiten (zoveel mogelijk) voorafgaand en tijdens het bezoek ter inzage werd gelegd.

De panelleden namen de kritische reflecties door en formuleerden voorafgaand aan ieder bezoek vragen en opmerkingen die aan de secretaris werden toegestuurd. De secretaris compileerde de vragen per onderwerp en/of gespreksgronium. Eventuele vragen van de panelleden werden aan de instellingen gestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de kritische reflecties lazen de panelleden eindproducten van afgestudeerden uit de educatieve masteropleidingen en bestudeerden zij producten van studenten die de educatieve minor hebben afgerond.

De NVAO-richtlijn voor het opvragen en bestuderen van eindwerken is niet toepasbaar op het visitatiecluster van de Universitaire Lerarenopleidingen. Het grote aantal, en de inhoudelijke overlap tussen, educatieve masteropleidingen en schoolvakspecialisaties binnen de educatieve minor per universiteit vragen om maatwerk. In overleg met de NVAO is gekozen voor een werkwijze waarbij steeds minimaal vier eindproducten uit elk van de clusters van opleidingen (alfa, bèta, gamma) en minimaal één eindproduct uit elke opleiding (crophonummer) werden geselecteerd. Clusters (alfa, bèta, gamma) kunnen qua omvang (studentenaantallen) en qua inhoud (grootte van verschillen in vakdidactiek) verschillen. Iedere universiteit werd uitgenodigd een onderbouwd voorstel aan het panel te doen voor de werkwijze bij de selectie van eindproducten. Daarin gaven zij aan welk extra aantal eindproducten uit welk(e) cluster(s) geselecteerd zou moeten worden om een evenwichtig totaalbeeld te geven. Het panel nam het voorstel van iedere universiteit in overweging bij het maken van de selectie. Wat betreft de selectie van (eind)producten uit de educatieve minor werden zoveel mogelijk dezelfde principes gehanteerd.

In de praktijk selecteerde het panel bij iedere universiteit op basis van bovenstaande principes *afgestudeerden* en bestudeerde het panel van iedere geselecteerde afgestudeerde verschillende (eind)producten om het eindniveau te kunnen bepalen. Bij de selectie van afgestudeerden

heeft het panel aandacht besteed aan spreiding over opleidingsscholen en stratificatie in cijfers.

Bezoek

Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid en werden er afspraken gemaakt over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. Het panel benadrukt dat zij als collectief verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Voorafgaand aan ieder bezoek maakte de projectcoördinator een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Dit concept werd in samenspraak tussen de voorzitter, de projectcoördinator, de secretaris en de contactpersoon van de betreffende universiteit aangepast aan de specifieke situatie van de opleiding(en). Tijdens de bezoeken is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het management, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, de examencommissie, stagebegeleiders (vanuit de universiteit en de school) en schoolleiders/afnemend veld. Daarnaast werd er uitdrukkelijk naar gestreefd om per opleiding en/of educatieve minorvariant te spreken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen. Op verzoek van het panel heeft de instelling gesprekspartners geselecteerd binnen de door het panel aangegeven kaders. Voorafgaand aan het bezoek heeft het panel een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de instelling gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen in Bijlage 6.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde het panel het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van betrokkenen bij de opleiding(en) en/of educatieve minor die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld. Indien één of meerdere (eind)producten van geselecteerde afgestudeerden hiertoe na bestudering door het panel aanleiding gaven, werd er in alle gevallen een extra gesprek gearrangeerd met begeleiders van deze eindwerken.

Het panel heeft het laatste deel van het bezoek gebruikt voor een discussie over de beoordeling van de opleidingen en/of educatieve minor en de voorbereiding op de mondelinge rapportage. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een openbare mondelinge rapportage de eerste bevindingen van het panel gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en eerste indrukken voor de opleiding(en) en/of de educatieve minor.

Om de consistentie in beoordeling binnen het cluster te waarborgen was bij iedere eindvergadering van de bezoeken een clustercoördinator vanuit QANU aanwezig, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om het panel te attenderen op haar wijze van oordelen. Daarnaast kwamen de voorzitters, clustercoördinatoren en secretarissen tijdens de bezoekcyclus tussentijds drie keer bij elkaar om de werkwijze bij beoordeling tijdens de bezoeken af te stemmen en opleidingsoverstijgende thema's te bespreken en te ijken. Het ging daarbij niet om het vaststellen van vergelijkende oordelen, doel van deze overleggen was om de criteria die het panel bij de verschillende bezoeken hanteerde gelijk te laten lopen. De definitieve oordelen werden daarom pas na de bezoekcyclus vastgesteld.

Rapportage

Vlak na ieder bezoek stelde de secretaris een korte, schriftelijke samenvatting op van de belangrijkste bevindingen en overwegingen van de commissie en stuurde deze naar het panel

en de QANU-coördinatoren. De secretaris stelde vervolgens op basis van de bevindingen van het panel, per instelling, een conceptrapport op. Het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden die bij het bezoek aanwezig waren. Aan het einde van de bezoekcyclus werden alle overwegingen en oordelen geïkt en vastgesteld, waarna de rapportages aan de betrokken instelling werd voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de instelling is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Rapportage

Vlak na ieder bezoek stelde de secretaris een korte, schriftelijke samenvatting op van de belangrijkste bevindingen en overwegingen van de commissie en stuurde deze naar het panel en de QANU-coördinatoren. De secretaris stelde vervolgens op basis van de bevindingen van het panel, per instelling, een conceptrapport op. Het conceptrapport is voorgelegd aan de panelleden die bij het bezoek aanwezig waren. Aan het einde van de bezoekcyclus werden alle overwegingen en oordelen geïkt en vastgesteld, waarna de rapportages aan de betrokken instelling werd voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de instelling is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan Tilburg University

Het bezoek van het visitatiepanel Universitaire Lerarenopleidingen aan de School of Humanities, School of Economics and Management en de School of Social and Behavioral Sciences van Tilburg University vond plaats van 5 tot en met 7 februari 2014. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 6. Van het inloopspreekuur is geen gebruik gemaakt.

Het panel dat de educatieve masteropleidingen en de educatieve minor van Tilburg University beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. Wim Jochems, emeritus hoogleraar Onderwijsinnovatie, en voormalig hoogleraar-directeur, Eindhoven School of Education, Technische Universiteit Eindhoven;
- Dr. ir. Jaap Buitink, voormalig hoofd Universitaire Lerarenopleiding aan de Rijksuniversiteit Groningen;
- Prof. dr. Jaap van Marle, ex-decaan faculteit Cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit Nederland;
- Prof. dr. Carla van Boxtel, coördinator masteropleiding Academisch Meesterschap, Universiteit van Amsterdam en directeur Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken (LEMM);
- Drs. Paul Scheltes, docent masteropleiding Professioneel Meesterschap, Centrum voor Nascholing, Amsterdam;
- Dhr. Martien Bos MA (studentlid) student lerarenopleiding Nederlands, Vrije Universiteit Amsterdam.

Het panel werd ondersteund door drs. José van Zwieten.

Het College van Bestuur van Tilburg University en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van het panel voor de beoordeling.

Om het gerealiseerde eindniveau van de opleidingen en de educatieve minor(en) te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van het panel eindproducten van vijftien studenten uit de lerarenopleiding(en) en van vier studenten uit de educatieve minor geselecteerd. Het panel heeft de eindwerken en -producten voor het bezoek beoordeeld en de beoordelingen tijdens het voorbereidende overleg besproken. Voor de lerarenopleiding Filosofie gold dat er bij het maken van de selectie nog maar één student de opleiding in zijn geheel had afgerond. Voor de lerarenopleidingen en minorvarianten Economie en Management & Organisatie waren op het moment van het visitatiebezoek nog geen eindwerken beschikbaar. Er waren voor de lerarenopleidingen Economie en Management & Organisatie echter wel studenten die naar verwachting aan het eind van het collegejaar 2013-2014 zouden afstuderen. Volgens de richtlijnen van de NVAO hebben de coördinator en de voorzitter daarom uit deze opleidingen in juni 2014 aanvullende eindproducten geselecteerd. In totaal heeft de commissie eindproducten van zes afgestudeerden uit de lerarenopleidingen Economie en Management & Organisatie bestudeerd: drie van deze afgestudeerden behaalden in 2014 een dubbele bevoegdheid Economie en Management & Organisatie, drie anderen behaalden enkel een bevoegdheid voor Management & Organisatie. Een overzicht van de bestudeerde eindproducten is opgenomen in Bijlage 7.

Tijdens het bezoek is aanvullende documentatie opgevraagd om een beter beeld te krijgen van de wijze waarop de vakdidactische component in de verschillende educatieve masteropleidingen en minorvarianten is ingevuld. Dit betrof cv's van vakdidactisch personeel en het vakdidactische cursus- en toetsmateriaal. Tijdens het bezoek aan Tilburg is er een extra telefonisch gesprek gearrangeerd met de begeleider van de opleiding Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen over een (groeps)eindwerkstuk.

Beslisregels masteropleidingen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft het panel in de beoordeling van de masteropleidingen de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Beslisregels educatieve minoren

Het panel heeft de educatieve minor beoordeeld op basis van het Beoordelingskader educatieve minoren van de NVAO d.d. 15 juli 2013.

Het paneloordeel over de educatieve minor kan positief of negatief zijn.

De NVAO baseert haar oordeel van de educatieve minor op de beoordeling van het panel, maar heeft daarbij een eigen verantwoordelijkheid.

Het oordeel over de educatieve minor wordt opgenomen in het accreditatiebesluit van de bacheloropleiding(en) welke gelijktijdig met de educatieve minor beoordeeld wordt. De geldigheidstermijn van de educatieve minor is daarmee ook gelijk aan de accreditatietermijn van de betreffende opleiding(en).

Samenvattend oordeel van het panel

Introductie

De universitaire lerarenopleidingen van TiU zijn een recente toevoeging aan het opleidingsaanbod van de universiteit. In september 2011 zijn de lerarenopleidingen Nederlands en Filosofie gestart. Vanaf september 2012 is daar de lerarenopleiding Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen bijgekomen en vanaf september 2013 de lerarenopleidingen Algemene Economie en Management & Organisatie.

De opleidingen en de educatieve minor zijn georganiseerd vanuit een samenwerkingsverband tussen Tilburg University en Ons Middelbaar Onderwijs (OMO), een schoolbestuur van 45 scholen voor voortgezet onderwijs in Noord-Brabant. Het panel heeft waargenomen dat de samenwerkingsconstructie tussen TiU en OMO een positieve bijdrage levert aan de inrichting van het onderwijs. OMO lijkt voor TiU een sterke en betrokken partner in de vormgeving van het onderwijs in de praktijkscholen. Wel merkt het panel op dat de kwaliteitsborging van het door OMO verzorgde onderwijs in de huidige organisatiestructuur niet geformaliseerd is. Deze constatering is niet bedoeld om een negatief oordeel van het panel te impliceren over die kwaliteit. Zij adviseert TiU om passende waarborgen te organiseren in het proces aangezien TiU verantwoordelijk is voor de uiteindelijk verstrekte diploma's.

De educatieve minor en de vijf opleidingen zijn organisatorisch geplaatst in de betreffende schoolvakfaculteiten. Als gevolg van deze organisatie vindt ook de kwaliteitszorg voor het onderwijs en de toetsing en beoordeling hiervan plaats vanuit de faculteiten. Het panel heeft uit de gesprekken tijdens het bezoek geconcludeerd dat de regie over minor en de lerarenopleidingen als geheel belegd is in de Bestuurscommissie. Het panel heeft echter de indruk gekregen dat de inbedding van de opleidingen in de faculteiten ertoe leidt dat er op operationeel niveau verschillen kunnen bestaan tussen de opleidingen en dat op de kwaliteitszorg van de opleidingen slechts beperkt vanuit deze Bestuurscommissie wordt gestuurd. De opleidingen hebben afzonderlijk binnen de faculteit een directeur en een kwaliteitszorgstructuur. Overstijgende kwesties worden in diverse informele overleggen besproken, maar een formeel overkoepelende regie lijkt beperkt. Dit kan volgens het panel belemmerend werken voor de synergie, integratie en positionering van de lerarenopleidingen.

Samenvatting oordeel educatieve masteropleiding

Het panel stelt vast dat de eindtermen van de lerarenopleidingen van TiU ontleend zijn aan de landelijk geformuleerde doelstellingen van eerstegraads lerarenopleidingen. Daarmee voldoen deze eindtermen qua inhoud, oriëntatie en niveau aan nationale eisen. Het panel geeft de opleidingen ter overweging mee om gezamenlijk een visie te formuleren op de profilering die TiU wil kiezen binnen deze landelijke kaders; deze visie is nu niet expliciet aanwezig.

Het panel heeft de onderwijsleeromgeving van de lerarenopleidingen van TiU bestudeerd en vastgesteld dat het curriculum een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op de beoogde eindkwalificaties. De inhoud van de verschillende componenten van het curriculum is inzichtelijk voor studenten. Per onderwijsonderdeel zijn concrete leerdoelen geformuleerd en passende werkvormen gekozen. De vakken zijn inhoudelijk goed en degelijk opgebouwd en bieden studenten een overzicht van zowel gangbare didactische modellen als recente wetenschappelijke inzichten. Het panel constateert dat de pedagogische aspecten van het leraarschap in het cursorisch onderwijs slechts marginaal aan bod komen.

TiU hanteert als didactisch concept het PIVOT-model, dat staat voor Partnerschap, Integratie, Vakgerichtheid, Onderzoek en Traineeship. De in dit concept beoogde integratie van theorie en praktijk vindt duidelijk plaats. Het panel beschouwt de wijze van organisatie van het praktijkonderdeel in samenwerking met OMO als een sterk punt van de opleidingen. Met de cursus Opleiden in de School realiseren de opleidingen de integratie van theorie en praktijk en een competentiegerichte ontwikkeling van studenten.

Het academisch karakter van de masteropleidingen is voldoende verankerd in het Lesontwerponderzoek en het Leeronderzoek dat studenten uitvoeren. Het panel pleit voor een duidelijker visie op de functie van het Lesontwerponderzoek en een sterkere nadruk op de competentieontwikkeling van studenten bij de onderwerpkeuze van de Leeronderzoeken.

Het onderwijs en de begeleiding worden verzorgd door gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. Studenten zijn tevreden over hun docenten en over de opleiding als geheel.

Het panel heeft de vakdidactische component en de instroomeisen van de verschillende lerarenopleidingen afzonderlijk bestudeerd. Zij stelt vast dat de vakdidactische basis die studenten van de masteropleidingen Nederlands, Filosofie en Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen meekrijgen adequaat is. Studenten krijgen goede vakdidactische literatuur aangereikt en reflecteren op de positie van hun vak. Door middel van opdrachten koppelen zij de vakdidactische theorie aan hun eigen praktijk. De cursussen worden verzorgd door bekwame docenten. De vakdidactiek in de masteropleidingen Algemene Economie en Management en Organisatie is volgens het panel vooral een toepassing van algemeen didactische modellen op economische vakinhoud. De vakdidactische component is daarmee in deze lerarenopleidingen beperkt.

De vakinhoudelijke voorbereiding voor masterstudenten Nederlands die hun vooropleiding aan TiU hebben gevolgd voldoet weliswaar aan het gestelde in de verwantschapstabel, maar is volgens het panel erg smal. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding dit punt heeft onderkend en dat men ook aanvullende maatregelen heeft genomen. Het panel blijft de ondanks dit alles smalle vakspecifieke, d.i. neerlandistische, basis van de in Tilburg opgeleide leraren Nederlands een duidelijk punt van zorg vinden en het panel raadt de instelling aan om op dit punt passende maatregelen te nemen. Voor de overige masteropleidingen geldt dat TiU de landelijke richtlijnen als ingangseis hanteert en dat het vakinhoudelijk instroomniveau daarmee volgens het panel geborgd is.

Het panel is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het panel heeft vastgesteld dat in de opleidingen gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de leerdoelen van de betreffende cursus. Het panel vindt het positief dat er zowel theorietoetsen als praktijkopdrachten worden gehanteerd. Studenten ontvangen voldoende feedback op tussentijdse toetsen en opdrachten. Voor de beoordeling van eindwerken en van de beide stageperiodes worden standaard beoordelingsformulieren gehanteerd. Het panel is van mening dat de portfolio's explicieter beoordeeld dienen te worden. Onderzoeksverslagen zouden volgens het panel standaard door twee docenten van TiU beoordeeld moeten worden, naast een eventuele beoordeling vanuit de schoolpraktijk. Bij onderzoeksverslagen van duo-onderzoeken is het noodzakelijk dat individuele bijdragen zichtbaar worden gemaakt en dat deze afzonderlijk worden beoordeeld. Deze beoordelingsprocedures worden nu niet overal strak gehanteerd.

Het panel heeft vastgesteld dat er een adequaat toetsbeleid is uitgewerkt in de verschillende faculteiten. De borging van de toetskwaliteit en het eindniveau vanuit de examencommissies is volgens het panel echter te ver op afstand van de lerarenopleidingen georganiseerd. Het panel heeft na bestudering van een selectie van eindwerken en op basis van het functioneren van alumni in het werkveld vastgesteld dat studenten van de masteropleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Samenvatting oordeel educatieve minor

Het panel stelt vast dat de beoogde eindkwalificaties van de educatieve minor van TiU ontleend zijn aan de landelijk geformuleerde doelstellingen van lerarenopleidingen die opleiden tot een beperkte tweedegraads bevoegdheid. Daarmee voldoen deze eindtermen qua inhoud, oriëntatie en niveau aan nationale eisen. Het panel geeft ter overweging mee om gezamenlijk een visie te formuleren op de profilering die TiU wil kiezen binnen deze landelijke kaders, deze visie is nu niet expliciet aanwezig.

De structurering van de minor verschilt echter voor de verschillende schoolvakken. Studenten van de educatieve minor volgen de programmaonderdelen gezamenlijk met de masterstudenten. Het panel heeft de onderwijsleeromgeving van de educatieve minor van TiU bestudeerd en vastgesteld dat het curriculum een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op de beoogde eindkwalificaties. De inhoud van de verschillende componenten van het curriculum is inzichtelijk voor studenten. Per onderwijsonderdeel zijn concrete leerdoelen geformuleerd en passende werkvormen gekozen. De vakken zijn inhoudelijk goed en degelijk opgebouwd en bieden studenten een overzicht van zowel gangbare didactische modellen als recente wetenschappelijke inzichten. Het panel constateert dat de pedagogische aspecten van het leraarschap in het cursorisch onderwijs slechts marginaal aan bod komen.

TiU hanteert als didactisch concept het PIVOT-model, dat staat voor Partnerschap, Integratie, Vakmanschap, Onderzoek en Traineeship. De in dit concept beoogde integratie van theorie en praktijk vindt duidelijk plaats wanneer studenten de minor in één semester volgen. Studenten in de minorvarianten Nederlands en Filosofie volgen het onderwijs van de in een lintmodel waarbij de theoriecursussen in het eerste semester plaatsvinden en de praktijkstage en de daaraan verbonden cursus in het tweede semester. Het panel constateert dat voor deze minorvarianten de integratie van theorie en praktijk beperkt plaatsvindt in de opleiding. Het panel beschouwt de wijze van organisatie van het praktijkonderdeel in samenwerking met OMO als een sterk punt van de minor. Met de cursus Opleiden in de School realiseren de opleidingen de integratie van theorie en praktijk en een competentiegerichte ontwikkeling van studenten. Voor studenten van de bacheloropleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie geldt dat de minorstage door de opleiding niet wordt erkend, zij krijgen voor deze activiteiten geen EC's toegekend. Het panel vindt dat dit een onterechte ongelijkheid en verzwaring van hun studielast oplevert. Na afronding van het visitatiebezoek heeft het panel de NVAO geraadpleegd over de erkenning van onderdelen van de educatieve minor. Op basis hiervan concludeert het panel dat de minorvarianten Economie en M&O op formele gronden niet positief bevonden kunnen worden, ondanks dat het panel positief staat tegenover de inhoudelijke invulling van de minor.

Het onderwijs en de begeleiding worden verzorgd door gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. Studenten zijn tevreden over hun docenten en over de minor als geheel.

Het panel heeft de vakdidactische component en de instroomeisen van de verschillende lerarenopleidingen afzonderlijk bestudeerd. Zij stelt vast dat de vakdidactische basis die studenten van de minorvarianten Nederlands en Filosofie meekrijgen adequaat is. Studenten krijgen goede vakdidactische literatuur aangereikt en reflecteren op de positie van hun vak. Door middel van opdrachten koppelen zij de vakdidactische theorie aan hun eigen praktijk. De cursussen worden verzorgd door bekwame docenten. De vakdidactiek in de minorvarianten Algemene Economie en Management en Organisatie is volgens het panel vooral een toepassing van algemeen didactische modellen op economische vakinhoud. De vakdidactische component is daarmee in deze minorvarianten beperkt.

De vakinhoudelijke voorbereiding voor masterstudenten Nederlands die hun vooropleiding aan TiU hebben gevolgd voldoet weliswaar aan het gestelde in de verwantschapstabel, maar is volgens het panel erg smal. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding dit punt heeft onderkend en dat men ook aanvullende maatregelen heeft genomen. Voor het panel blijft de ondanks dit alles smalle vakspecifieke, d.i. neerlandistische, basis van de in Tilburg opgeleide leraren Nederlands een duidelijk punt van zorg vinden en het panel raadt de instelling aan om op dit punt passende maatregelen te nemen. Voor de overige minorvarianten geldt dat TiU de landelijke richtlijnen als ingangseis hanteert en dat het vakinhoudelijk instroomniveau daarmee geborgd is.

Het panel is nagegaan of de minor beschikt over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het panel heeft vastgesteld dat in de minor gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de leerdoelen van de betreffende cursus. Het panel vindt het positief dat er zowel theorietoetsen als praktijkopdrachten worden gehanteerd. Studenten ontvangen voldoende feedback op tussentijdse toetsen en opdrachten. Voor de beoordeling van de stageperiode worden standaard beoordelingsformulieren gehanteerd. Het panel is van mening dat portfolio's explicieter beoordeeld dienen te worden.

Het panel heeft vastgesteld dat er een adequaat toetsbeleid is uitgewerkt in de verschillende faculteiten. De borging van de toetskwaliteit en het eindniveau vanuit de examencommissies is volgens het panel echter te ver op afstand van de minor georganiseerd. Het panel heeft na bestudering van een selectie van gemaakte toetsen en op basis van het functioneren van alumni Nederlands en Filosofie in het werkveld vastgesteld dat studenten van de educatieve minor de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Het panel beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding LVHO in Nederlands:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding LVHO in Filosofie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties voldoende

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving voldoende

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding LVHO in Algemene Economie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties voldoende

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving voldoende

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties voldoende

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving voldoende

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties voldoende

Algemeen eindoordeel voldoende

Educatieve minor:

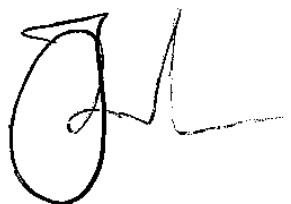
Algemeen eindoordeel positief

De voorzitter en de secretaris van het panel verklaren hierbij dat alle leden van het panel kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 13 november 2014

Prof. dr. W. Jochems
Voorzitter

Drs. J. van Zwieten
Secretaris

Structuur en organisatie van de educatieve masteropleidingen en de educatieve minor

De universitaire lerarenopleidingen van TiU zijn een recente toevoeging aan het opleidingsaanbod van de universiteit. In september 2011 zijn de lerarenopleidingen Nederlands en Filosofie gestart. Vanaf september 2012 is daar de lerarenopleiding Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen bijgekomen en vanaf september 2013 de lerarenopleidingen Algemene Economie en Management & Organisatie.

De opleidingen en de educatieve minor zijn georganiseerd vanuit een samenwerkingsverband tussen Tilburg University en Ons Middelbaar Onderwijs (OMO), een schoolbestuur van 45 scholen voor voortgezet onderwijs in Noord-Brabant. Deze samenwerking krijgt bestuurlijk gestalte in de Bestuurscommissie ULT. Hierin zijn het College van Bestuur van TiU, de Raad van Bestuur van OMO, de Stuurgroep Academische Opleidingsschool en de (vice)decanen onderwijs van de drie faculteiten die opleidingen verzorgen vertegenwoordigd. Ook in de dagelijkse praktijk van de opleidingen is deze samenwerking tussen TiU en OMO nadrukkelijk aanwezig. Docenten vanuit TiU en opleidingsdocenten vanuit OMO hebben frequent overleg over de inrichting van het onderwijs.

Het panel heeft waargenomen dat de samenwerkingsconstructie tussen TiU en OMO een positieve bijdrage levert aan de inrichting van het onderwijs van de educatieve minor en de lerarenopleidingen. OMO lijkt voor TiU een sterke en betrokken partner in de vormgeving van het onderwijs in de praktijkscholen. Wel merkt het panel op, zonder dat zij daarmee een oordeel wil impliceren over die kwaliteit, dat de kwaliteitsborging van het door OMO verzorgde onderwijs in de huidige organisatiestructuur niet geformaliseerd is. Zij adviseert TiU om hier passende waarborgen voor te organiseren aangezien TiU verantwoordelijk is voor de uiteindelijk verstrekte diploma's.

De educatieve minor en de vijf opleidingen zijn organisatorisch geplaatst in de betreffende schoolvakfaculteiten. Dit betekent dat de minorvarianten en masteropleidingen Nederlands en Filosofie binnen de School of Humanities (TSH) zijn georganiseerd, de masteropleiding Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen binnen de School of Social and Behavioral Sciences (TSB) en de minorvarianten en masteropleidingen Algemene Economie en Management & Organisatie binnen de School of Economics & Management (TiSEM). De opleidingen hebben binnen de faculteit een eigen opleidingsdirecteur. De opleidingsdirecteuren leggen verantwoording af aan de bestuurscommissie.

Als gevolg van deze organisatie vanuit de faculteiten vindt ook de kwaliteitszorg voor de opleidingen en de toetsing en beoordeling hiervan plaats vanuit de faculteiten. De masteropleidingen vallen formeel onder de drie opleidingscommissies en de drie Examencommissies van de masteropleidingen in de faculteiten.

Het panel heeft uit de gesprekken tijdens het bezoek geconcludeerd dat de regie over de educatieve minor en de lerarenopleidingen als geheel belegd is in de Bestuurscommissie. Het panel heeft echter de indruk gekregen dat de inbedding van de opleidingen in de faculteiten ertoe leidt dat er op operationeel niveau verschillen kunnen bestaan tussen de opleidingen en dat op de kwaliteitszorg van de opleidingen slechts beperkt vanuit deze Bestuurscommissie wordt gestuurd. De opleidingen hebben afzonderlijk binnen de faculteit een directeur en een kwaliteitszorgstructuur. Overstijgende kwesties worden in diverse informele overleggen besproken, maar een formeel overkoepelende regie lijkt beperkt. Dit kan volgens het panel belemmerend werken voor de synergie, integratie en positionering van de opleidingen.

Eenduidiger afspraken tussen de verschillende faculteiten zouden de cohesie tussen de opleidingen moeten vergroten.

Deel I – Masteropleidingen

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Tilburg University (TiU) beoogt met de lerarenopleidingen eerstegraads docenten op te leiden die zowel voor leerlingen als collega's inspirerend zijn en die het vermogen bezitten om zowel hun eigen competenties als het onderwijs in bredere zin aan de hand van onderzoek te verbeteren. Daarmee wil TiU de doorstroom naar het tertiaire onderwijs op een kwantitatief en kwalitatief hoger peil brengen.

Het domeinspecifiek referentiekader voor universitaire lerarenopleidingen is in 2013 ten behoeve van de visitatie opgesteld door de Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen (ICL). Hierin zijn, aansluitend op wettelijke kaders, zeven competenties geformuleerd waaraan een afgestudeerde van een universitaire lerarenopleiding moet voldoen:

- Interpersoonlijke competentie;
- Pedagogische competentie;
- Vakinhoudelijke en didactische competentie;
- Organisatorische competentie;
- Competentie in het samenwerken met collega's;
- Competentie in het samenwerken met de omgeving;
- Competentie in reflectie en ontwikkeling.

Per competentie is in bekwaamheidseisen geformuleerd aan welke kennis en kunde moet worden voldaan.

TiU volgt in haar eindtermen van de lerarenopleidingen deze competenties. Om het academisch karakter van de opleidingen te benadrukken heeft TiU de laatste competentie (competentie in reflectie en ontwikkeling) onderverdeeld in twee eindtermen: 'competentie in reflectie op de dagelijkse onderwijspraktijk en op de persoonlijke ontwikkeling' en 'competentie in onderzoek in onderwijs en leren'. Het panel kan zich vinden in deze onderverdeling. Het panel concludeert dat TiU voldoet aan de landelijk geldende eisen aan universitaire lerarenopleidingen. Het panel constateert verder dat de opleidingen geen nadere explicitering van het eindniveau, gerelateerd aan de Dublindescriptoren, hebben gemaakt. Deze vertaling zou sturend kunnen zijn voor het niveau dat op de competenties bereikt moet worden.

Het panel heeft waargenomen dat er vanuit TiU een visie is geformuleerd op de inrichting van de lerarenopleidingen. Deze is verder toegelicht onder standaard 2. Er lijkt echter geen sprake te zijn van een visie op het type leraar dat TiU wil opleiden; de opleidingen hebben in de ogen van het panel geen onderscheidende eigen profielen binnen het domeinspecifiek

referentiekader. Het panel moedigt het opleidingsmanagement aan om in de verdere ontwikkeling van de opleidingen na te denken over een dergelijke profilering.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de eindtermen van de lerarenopleidingen van TiU voldoen aan de landelijk geformuleerde doelstellingen van eerstegraads lerarenopleidingen. Daarmee voldoen deze eindtermen qua inhoud, oriëntatie en niveau aan nationale eisen. Het panel geeft de opleidingen ter overweging mee om gezamenlijk een visie te formuleren op de profilering die TiU wil kiezen binnen deze landelijke kaders.

Masteropleiding LVHO in Nederlands: het panel beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Filosofie: het panel beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Algemene Economie: het panel beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie: het panel beoordeelt Standaard 1 als ‘voldoende’.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Didactisch concept

TiU hanteert voor de lerarenopleidingen een eigen didactisch concept: het PIVOT-model. Dit staat voor Partnerschap, Integratie, Vakgerichtheid, Onderzoek en Traineeship.

Partnerschap staat voor de samenwerking tussen TiU en de opleidingsscholen vanuit OMO. Deze samenwerking is zichtbaar op verschillende plekken binnen het onderwijs: opleidingsdocenten verzorgen een deel van het onderwijs en studenten doen onderzoek naar praktijkvragen vanuit de partnerscholen. Het panel constateert dat dit partnerschap voor een rijke leeromgeving voor studenten zorgt.

Integratie vormt het centrale begrip tussen de elementen uit het didactisch concept. TiU wil dat er in het onderwijs sprake is van integratie van enerzijds theorie (vakgerichtheid & onderzoek) en praktijk (partnerschap & traineeship) en anderzijds van de verschillende onderdelen van het cursorisch programma. De integratie van theorie en praktijk heeft het panel duidelijk waargenomen in de documentatie en in de gesprekken gedurende het bezoek. In de praktijkscholen komen in reflectiebijeenkomsten de thema's uit het cursorisch onderwijs aan bod. In het cursorisch onderwijs wordt waar mogelijk aangesloten bij ervaringen van studenten in de praktijk. De integratie tussen de verschillende onderdelen van het cursorisch programma is ingericht vanuit thema's die in de verschillende cursussen parallel aan bod komen. Het panel heeft gezien dat dit bij sommige thema's, zoals het thema 'Werkvormen', gerealiseerd wordt, maar bij andere thema's lijkt de integratie niet plaats te vinden.

Vakgerichtheid betekent dat studenten in hun opleiding zich ontwikkelen tot startbekwaam eerstegraads docent in hun eigen vak.

Onderzoek betekent dat studenten gestimuleerd worden een onderzoekende houding aan te nemen ten opzichte van de schoolpraktijk en ten opzichte van hun eigen functioneren. Het onderzoeken van de schoolpraktijk komt terug in twee onderzoeken die studenten tijdens hun opleiding uitvoeren: het Leeronderzoek en het Lesontwerponderzoek (zie onder paragraaf Curriculum). De onderzoekende houding wordt gestimuleerd door diverse reflectieopdrachten. Het panel heeft geconstateerd dat het doen van onderzoek een nadrukkelijke plaats heeft in het curriculum van TiU. Wat betreft de reflecties door studenten op het eigen handelen heeft het panel waargenomen dat de opzet en diepgang van deze reflecties sterk kan verschillen. Zij raadt de opleidingen aan om te expliciteren welke eisen er aan reflecties gesteld worden, bijvoorbeeld door het hanteren van bestaande reflectiemodellen, gerelateerd aan de ICL-beschrijving van SBL-bekwaamheid 7.

Het Traineeship krijgt vorm in de twee stageperiodes waarin studenten gedurende het schooljaar lessen geven en begeleid worden.

Het panel vindt het positief dat TiU een didactisch concept heeft geformuleerd als leidraad voor het onderwijs. Tijdens het bezoek is gebleken dat dit model niet alleen een model op papier is, maar dit dat ook door de verschillende betrokkenen bij het onderwijs beleefd wordt als een helder kader rondom de opleidingen.

Curriculum

Alle lerarenopleidingen van TiU hebben dezelfde curriculumstructuur. Dit curriculum beslaat 60 EC verdeeld over twee semesters. Het curriculum bestaat uit de volgende componenten:

- Algemene Didactiek (6 EC)
- Vakdidactiek (6 EC)
- Didactiek Integratie en Opleiden in de School (6 EC)
- Oriëntatiestage (12 EC)
- Verdiepingsstage (18 EC)
- Lesontwerponderzoek (6 EC)
- Leeronderzoek (6 EC)

De vakken Algemene Didactiek, Vakdidactiek en Didactiek Integratie vinden plaats in het eerste semester, parallel aan de Oriëntatiestage. Bijeenkomsten van het onderdeel Opleiden in de School vinden zowel in het eerste semester als in het tweede semester plaats. In het tweede semester voeren studenten de twee onderzoeken uit, parallel aan de Verdiepingsstage.

De cursus Algemene Didactiek bestaat uit een collegereeks waarin diverse thema's op het gebied van leren en onderwijzen aan de orde komen, bijvoorbeeld motivatietheorieën, leerpsychologie en curriculumoriëntatie. Het panel heeft de inhoud van deze cursus bestudeerd en concludeert dat studenten hierin een adequate introductie in didactiek krijgen. De gehanteerde literatuur is herkenbaar binnen dit domein, er wordt zowel gebruik gemaakt van een handboek als van, deels Engelstalige, artikelen. Studenten worden met opdrachten aangezet om vanuit de geleerde theorie naar de praktijk te kijken. Wel is het panel opgevallen dat in deze cursus (en in andere cursussen) beperkt aandacht is voor pedagogische aspecten van het leraarschap. Elementen van de pedagogische competentie komen weliswaar her en der aan de orde, maar summier en fragmentarisch. Ook in studentevaluaties wordt aangegeven dat studenten de pedagogische competentie wat onderbelicht vinden in de cursussen.

De cursus Vakdidactiek wordt opleidingsspecifiek ingevuld. De clusterexperts hebben binnen hun eigen expertisegebied de inhoud van deze cursussen bestudeerd. In alle cursussen komen oriëntatie op het schoolvak en vakdidactische theorieën en modellen over de verschillende domeinen hiervan aan de orde.

Gedurende de cursus Vakdidactiek Nederlands komen oriëntatie op het schoolvak en vakdidactische theorieën en modellen over de verschillende domeinen hiervan aan de orde. Studenten geven aan dat de cursus hen in staat stelt om kritisch te reflecteren op het schoolvak en op de in school gehanteerde methode. Studenten maken een aantal praktijkopdrachten. Hierin passen zij resultaten uit vakdidactisch onderzoek toe in hun lespraktijk. In de opdrachten werken studenten toe naar een zelf ontworpen lessenreeks. De opdrachten zijn in die zin een gestuurde oefening voor het Lesontwerponderzoek. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten twee deeltentamens waarin kennis en toepassing getoetst worden. De commissie heeft geconstateerd dat de gehanteerde vakdidactische literatuur adequaat is.

In de cursus Vakdidactiek Filosofie komen oriëntatie op het schoolvak en vakdidactische modellen aan de orde. Studenten geven aan dat de cursus hen enerzijds leert om te reflecteren op de positie, inhoud en lesmethoden van het schoolvak en dat zij anderzijds praktische tips en modellen krijgen aangereikt om de verschillende vakinhouden mee vorm te geven. Deels zijn dit algemene didactische modellen die in de cursus vertaald worden naar de praktijk van het vak Filosofie. Daarnaast reikt de docent ook Filosofie-specifieke modellen aan. Uit het gesprek met de docent blijkt ook dat studenten een sterke behoefte hebben aan praktische tips in de cursus Vakdidactiek. Dit zou er mee te maken hebben dat de meeste studenten zelf het vak filosofie niet hebben gehad in het voortgezet onderwijs. Een duidelijk beeld van hoe het vak er in de praktijk uit ziet ontbreekt dus nog bij studenten.

Gedurende de cursus maken studenten een aantal opdrachten, waaronder het ontwerpen van lessen en het schrijven van een essay. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten een tentamen waarin kennis en toepassing getoetst worden. Het panel heeft begrip voor het feit dat de cursus relatief veel aandacht besteedt aan de inhoud van het schoolvak, daarnaast vindt er ook reflectie op het vak en op vakdidactiek plaats. Het panel heeft waargenomen dat de opzet van de cursus weinig expliciet is gemaakt. Zij beveelt aan om de gebruikte materialen, college-inhoud en opdrachten duidelijker uit te werken in de studiehandleiding.

In de cursus Vakdidactiek Maatschappijleer wordt onder meer aandacht besteed aan reflectie op het schoolvak en aan de vertaling van algemeen didactische modellen naar de eigen vakinhoud. Aangezien studenten in hun vooropleiding niet alle domeinen van de maatschappijleer hebben gehad komt in de cursus ook de inhoud van het schoolvak veel aan de orde. Het panel heeft begrip voor deze invulling. Studenten geven aan dat de cursus hen in staat stelt om kritisch te reflecteren op het schoolvak en op de in school gehanteerde methode. Volgens de commissie is de gehanteerde vakdidactische literatuur adequaat en up-to-date en verschaft deze de studenten een breed overzicht van de vakdidactiek Maatschappijleer. De opdrachten bereiden hen adequaat voor op het ontwerpen van goed onderbouwde lessen en lessenreeksen.

Studenten geven aan dat de cursus Vakdidactiek Economie en M&O zeer praktisch van aard is. Hierin komen oriëntatie op het schoolvak en toepassing van didactische modellen op de vakinhoud aan bod. Modellen uit de algemene didactiek worden besproken en toegespitst op economische actualiteiten en vakinhouden. Studenten hebben aanvullend behoefte aan een meer theoretische onderbouwing in de cursus Vakdidactiek. Gedurende de cursus maken studenten een aantal praktijkopdrachten, waaronder een klein onderzoek in de eigen stageschool. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten een tentamen waarin kennis en toepassing getoetst worden. Het panel heeft waargenomen dat het studiemateriaal van de cursus vooral algemeen didactisch van aard is. Er worden algemeen didactische handboeken gebruikt. Ook de aangereikte artikelen zijn in beperkte mate specifiek voor de vakken Economie en M&O. Het panel realiseert zich dat deze vakdidactiek nog geen grote onderzoekstraditie heeft, maar zij is van mening dat er wel specifiekere vakdidactische tijdschriften, theorie en literatuur beschikbaar zijn. Zij adviseert de opleiding met klem de cursusinfilling op dit vlak te versterken.

Het panel concludeert dat de invulling van de cursussen Vakdidactiek aan de maat is. Zij heeft waargenomen dat er in de cursussen gebruik gemaakt wordt van goed studiemateriaal, studenten werken zowel met handboeken als met artikelen. De colleges, studiematerialen en opdrachten geven studenten een voldoende overzicht van de vakdidactieken en bereiden hen adequaat voor op het ontwerpen van goed onderbouwde lessen en lessenreeksen.

Didactiek Integratie bestaat uit zes themabijeenkomsten met daaraan gekoppelde opdrachten. Deze thema's lopen uiteen van Onderwijsvisie tot Effectief stemgebruik. Het panel concludeert dat deze thema's op zichzelf relevant zijn, maar dat de term integratie geen passende naamgeving is: de thema's zijn onderling niet verbonden en staan grotendeels los van de andere cursussen.

Het onderdeel Opleiden in de School vindt plaats op de twee Academische Opleidingsscholen (AOS) binnen OMO. Studenten komen hier in heterogene groepen (dus van verschillende opleidingen) bijeen met een opleidingsdocent van de AOS. In deze bijeenkomsten vindt intervisie en reflectie plaats op praktijksituaties. De opleidingsdocent stuurt hierbij op de thema's die aan de orde komen en bewaakt dat in de besprekingen een koppeling gemaakt wordt met de aangereikte theorieën en met de eindkwalificaties van de opleiding. Het panel heeft uit de gesprekken met docenten en studenten geconcludeerd dat deze bijeenkomsten stimulerend zijn voor de studenten en dat de integratie van theorie en praktijk hier gestructureerd plaatsvindt.

De twee stageperiodes brengen studenten door op een partnerschool van TiU. Ze krijgen hier een plaats voor toegewezen. In de eerste stageperiode starten studenten met het observeren bij hun schoolpracticumdocent (SPD) en het geven van deellessen. Dit wordt uitgebreid naar het geven van hele lessen. Ze moeten deze periode minimaal twintig lessen geven: minimaal tien in de onderbouw en minimaal tien in de bovenbouw. In de tweede stageperiode geven studenten minimaal 30 lessen in de onderbouw en 30 lessen in de bovenbouw. De begeleiding is in eerste instantie belegd bij de SPD. Deze wordt aangestuurd in de begeleiding door de opleidingsdocenten vanuit de AOS.

In het Lesontwerponderzoek ontwikkelen studenten een lessenserie die zij vanuit de theorie onderbouwen. Deze serie voeren zij uit in de stageschool. Aan de lessenserie koppelen ze een evaluatieonderzoek. Het panel is positief over het feit dat onderbouwd lesontwerp een duidelijke plaats heeft in het curriculum. Zij heeft een aantal van deze Lesontwerponderzoeken bestudeerd. Hierin heeft zij waargenomen dat er grote verschillen zijn in de opzet en uitwerking hiervan. De nadruk ligt bij sommige Lesontwerponderzoeken vooral op het onderzoeksdeel, waardoor er slechts beperkt aandacht is voor het ontwerp. Anderen zijn sterk ontwerpgericht ingevuld maar minder theoretisch onderbouwd. Ook de omvang van de eindverslagen loopt sterk uiteen. Het panel adviseert de opleidingen om samen een heldere visie te ontwikkelen op de doelstelling van dit programmaonderdeel, ook gezien de studielast hiervan. Zij is van mening dat een accent op ontwerp de voorkeur verdient, daarmee heeft het programma een duidelijke afronding van de vakdidactische leerlijn. In een dergelijke ontwerpcyclus zullen studenten uiteraard wel hun ontwerpkeuzes theoretisch moeten onderbouwen en in de praktijk moeten evalueren.

Parallel aan het Lesontwerponderzoek voeren studenten een Leeronderzoek uit. Dit onderzoek is meer algemeen onderwijskundig van aard. Met het onderwerp van hun Leeronderzoek dienen studenten aan te sluiten bij de onderzoeksagenda van de stageschool. Het panel heeft ook in de leeronderzoeken een grote diversiteit aan omvang waargenomen. Zij raadt de opleidingen aan om ook hier samen een richtlijn voor te formuleren. Wat betreft de onderwerpkeuze kan het panel zich voorstellen dat het zinvol is om onderzoeken aan te laten sluiten bij de behoeften in het praktijkveld. Tegelijkertijd is de belangrijkste doelstelling van het Leeronderzoek dat de betreffende student onderzoek leert doen in de onderwijspraktijk. Het panel pleit ervoor, dat in de onderwerpkeuze het leerproces van de student leidend moet zijn: onderwerpen kunnen vanuit de praktijkschool aangedragen

worden, maar dienen getoetst te worden door TiU op de leermogelijkheden voor de studenten binnen deze onderwerpen. Daarnaast zou het volgens het panel wenselijk kunnen zijn om studenten in hun Leeronderzoek aan te laten sluiten bij een eigen profilerend onderzoeksprogramma van TiU.

Het panel concludeert dat met het Lesontwerponderzoek en het Leeronderzoek het academisch karakter van de opleidingen sterk verankerd is in het curriculum. Zowel de vakdidactiek als de algemene onderwijskunde krijgen in dit onderzoek hun beslag in een individueel studentproduct.

Studenten hebben tijdens de gesprekken met het panel aangegeven, dat zij zeer tevreden zijn over het programma. De cursussen sluiten volgens hen goed aan op hun niveau en de aangereikte theorie is goed toepasbaar in de praktijk. Studenten geven aan dat zij tijdens de verdiepingsstage het gevoel hebben als volwaardig teamlid in de vaksectie mee te kunnen draaien. De studielast van de cursussen, de twee onderzoeken en de stage wordt als hoog ervaren, de opleiding is voor de meeste studenten meer dan een fulltime werkweek. Dit zit volgens studenten met name in de ervaren druk van het goed voorbereiden van de stage en de (mentale) intensiteit van het beginnend leraarschap. In het eerste jaar van de opleiding is uit studentevaluaties gebleken dat de veelheid aan opdrachten ook voor een grote studielast zorgden. Op basis hiervan zijn alle opdrachten van de verschillende cursussen heroverwogen en is het totaal aantal opdrachten teruggebracht.

Het panel concludeert dat de opleidingen een samenhangend curriculum hebben. De opbouw is helder gestructureerd. De vakken zijn van een academisch niveau en sluiten voldoende aan bij recente ontwikkelingen in onderwijskundig onderzoek en in de onderwijspraktijk. De studie is intensief, maar het panel heeft geen specifieke struikelblokken geïdentificeerd. Zij heeft de indruk dat de opleidingen de studielast actief bewaken en waar nodig ingrijpen. Het panel acht het wel noodzakelijk dat de studielast en omvang van de onderzoeken beter bewaakt wordt. De verschillende onderdelen van het curriculum stellen studenten volgens het panel voldoende in staat om de eindtermen van de opleiding te realiseren en zich te ontwikkelen tot startbekwaam docent.

Instrom

Het panel heeft vastgesteld dat het vakinhoudelijk masterniveau van de instromende studenten in de opleidingen Filosofie, Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen, Economie en Management en Organisatie is gewaarborgd. De opleidingen hanteren toelatingscriteria die aansluiten bij de landelijk vastgestelde ingangseisen.

Studenten kunnen instromen in de lerarenopleiding Nederlands met een bacheloropleiding en masteropleiding Nederlands. TiU biedt deze opleidingen zelf niet aan. Studenten uit de Tilburgse opleidingen Communicatie- en Informatiewetenschappen (CIW) en Algemene Cultuurwetenschappen (ACW) kunnen onder voorwaarden instromen in de lerarenopleiding. Zij moeten hiertoe in hun bachelorprogramma zes geselecteerde cursussen volgen uit het programma van de andere bacheloropleiding. Studenten CIW volgen in hun keuzeruimte dus zes cursussen van ieder 6 EC bij ACW en vice versa. Studenten die willen instromen in de lerarenopleiding met een vrijstelling vanwege de educatieve minor dienen een bachelorprogramma van 198 EC te volgen. Aan de masteropleiding worden vanuit TiU wat betreft de gevolgde cursussen geen aanvullende eisen gesteld.

Het panel heeft de instroomeisen voor de opleiding bestudeerd in het licht van de landelijke instroomeisen zoals vastgesteld in de VSNU-ICL-brochure Vakinhoudelijk Masterniveau.

Visie van de ULO's op het academisch gehalte van de eerstegraads leraren. Zij concludeert uit de documentatie en uit de gesprekken met studenten, management en examencommissie dat de vakinhoudelijke basis van instromende studenten uit de opleidingen CIW en ACW zeer smal is, hetgeen ook door de studenten werd bevestigd. Het probleem met de VSNU-ICL-brochure is dat de vereisten zo globaal zijn geschetst dat het moeilijk is om vast te stellen of studenten daadwerkelijk aan deze criteria voldoen of niet. Voor de Tilburgse studenten lijkt na globale bestudering van de voorbereidende curricula te gelden dat, in het algemeen gesteld, hun specifiek-neerlandistische oriëntering erg beperkt is. De algehele insteek bij het door de studenten gevolgde bachelorprogramma is immers vooral 'algemeen' en niet neerlandistisch, wat de kloof met de leraarspraktijk in verhouding groot maakt. Daar dit probleem direct geworteld is in de aard van de vakinhoudelijke bachelor als zodanig, laat het zich in meer of mindere mate bij alle onderdelen van het programma gelden (taalkunde, taalbeheersing, letterkunde). Dat aan de master geen aanvullende eisen worden gesteld, lijkt een direct voortvloeisel van het feit dat de meeste masteropleidingen in Tilburg, afgezien van het programma Jeugdliteratuur, niets met de opleiding tot Neerlandicus van doen hebben. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding dit punt heeft onderkend en dat men ook maatregelen heeft genomen. Het panel blijft desondanks de smalle vakspecifieke, d.i. neerlandistische, basis van de in Tilburg opgeleide leraren Nederlands een duidelijk punt van zorg vinden en raadt de instelling aan om op dit punt aanvullende maatregelen te nemen. Het panel realiseert zich dat er landelijk discussies bestaan over de instroomeisen, maar met de huidige richtlijnen is het voorbereidende programma in Tilburg beperkt. Studenten geven aan dat zij vakinhoudelijk voldoende basis hebben, in het bijzonder maar niet uitsluitend, voor de bovenbouwdomeinen waarin zij lesgeven. Enkele onderdelen uit het onderbouwcurriculum, zoals grammatica, zijn volgens hen onvoldoende vertegenwoordigd in hun vooropleiding.

Staf

Het panel heeft vastgesteld dat het algemene deel van de opleiding door goed personeel wordt verzorgd. Een groot deel van de vanuit TiU betrokken medewerkers is gepromoveerd. De aanstellingsomvang van de docent Algemene Didactiek is 0,1 fte. De opleiding lijkt gezien het groeiend aantal studenten gebaat bij een substantiële uitbreiding van deze omvang. Het panel constateert dat de cursussen Vakdidactiek worden verzorgd door deskundige docenten. Ten tijde van het visitatiebezoek was de positie van vakdidacticus Economie en M&O vacant geraakt. De eerder aangestelde docent was niet meer aan de opleiding verbonden. Het panel heeft dus niet kunnen vaststellen wat de kwaliteit is van de docent die de vakdidactiek in de opleidingen Economie en Management en Organisatie verzorgt.

De betrokken opleidingsdocenten en SPD's vanuit OMO lijken volgens het panel deskundig. De borging van de kwaliteit van de begeleiding vanuit OMO vindt plaats door de reguliere accreditatieprocessen van opleidingsscholen en door middel van een cursus voor SPD's die TiU en OMO organiseren. Het panel heeft het programma van de SPD-cursus bestudeerd en vastgesteld dat dit programma inhoudelijk van goede kwaliteit is. Het panel raadt aan om vanuit TiU aanvullend een eigen kwaliteitsborging in te richten. De externe docenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van een groot deel van het curriculum. De inrichting van een procedure die de kwaliteit hiervan bewaakt is daarom volgens het panel noodzakelijk.

Het panel vraagt aandacht voor verdere professionalisering van de betrokken docenten. Het aantal docenten met een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) of een VELON-registratie is beperkt.

Opleidings specifieke kwaliteitszorg

De opleidingscommissies zijn binnen TiU facultair georganiseerd. De lerarenopleidingen zijn formeel vertegenwoordigd in opleidingscommissies binnen de drie faculteiten waar de opleidingen zijn georganiseerd. Voor de Tilburg School of Humanities en Tilburg School of Social and Behavioral Sciences geldt dat deze opleidingscommissies verantwoordelijk zijn voor meerdere opleidingen binnen de faculteit. Dit betekent dat deze commissies in de praktijk vrij ver van de lerarenopleidingen af staan. Om dit te ondervangen is er vanaf het collegejaar 2013-2014 een informele opleidingscommissie voor de lerarenopleidingen ingericht waarin overleg plaatsvindt tussen de betrokkenen bij de lerarenopleidingen vanuit de drie opleidingscommissies. Deze commissie behoeft volgens het panel nadere, formele inkadering.

Alle cursussen worden in de reguliere TiU-vakevaluaties geëvalueerd. De uitkomsten hiervan komen terecht bij de betreffende Opleidingscommissies en bij de onderwijsdirecteuren. Daarnaast is er vanuit de ULT in samenwerking met OMO een curriculumevaluatie opgezet. Studenten vullen in een digitale vragenlijst een aantal meerkeuze- en open vragen in over de opleiding. Naast het cursorisch onderwijs komen ook de praktijkonderdelen en de begeleiding daarin aan de orde.

Het panel concludeert dat de kwaliteitszorg van de lerarenopleidingen in formele zin 'gedistribueerd' is georganiseerd en ver van de opleidingen af staat, zoals zij in gesprekken met opleidingscommissies en examencommissies heeft vastgesteld. Dit kan leiden tot verschillen in de inrichting van de opleidingen. Tegelijkertijd ontbreekt hierdoor een formele plaats waar regie op de kwaliteitsbewaking van de ULT als geheel plaatsvindt.

Het panel heeft waargenomen dat er in de praktijk door de opleidingen, zowel op docentniveau als op directieniveau, wordt toegezien op de kwaliteit en mogelijkheden voor verbetering. De recent gestarte informele opleidingscommissie is een goed initiatief om afstemming te laten plaatsvinden maar het panel is van mening dat er ook een formeel kwaliteitsbewakend orgaan voor de ULT als geheel zou moeten zijn. Het panel adviseert om de gezamenlijke opleidingscommissie een formele status te geven als controlerend en adviserend orgaan van de Bestuurscommissie.

Overwegingen

Het panel heeft de lerarenopleidingen van TiU bestudeerd en vastgesteld dat het curriculum een logische samenhang vertoont en in voldoende mate aansluit op de beoogde eindkwalificaties. De inhoud van de verschillende componenten van het curriculum is inzichtelijk voor studenten. Per onderwijsonderdeel zijn concrete leerdoelen geformuleerd en passende werkvormen gekozen. De vakken zijn inhoudelijk goed en degelijk opgebouwd en bieden studenten een overzicht van zowel gangbare didactische modellen als recente wetenschappelijke inzichten. Het panel constateert dat de pedagogische aspecten van het leraarschap in het cursorisch onderwijs slechts marginaal aan bod komen.

De in het didactisch concept beoogde integratie van theorie en praktijk vindt duidelijk plaats. Het panel beschouwt de wijze van organisatie van het praktijkonderdeel in samenwerking met OMO als een sterkte van de opleidingen. Met Opleiden in de School realiseren de opleidingen de integratie van theorie en praktijk en een competentiegerichte ontwikkeling van studenten.

Het academisch karakter van de opleidingen is voldoende verankerd in het Lesontwerp-onderzoek en het Leeronderzoek dat studenten uitvoeren. Het panel pleit voor een duidelijke

visie op de functie van het Lesontwerponderzoek en een sterkere nadruk op de competentieontwikkeling van studenten bij de onderwerpkeuze van de Leeronderzoeken.

Het onderwijs en de begeleiding worden verzorgd door gekwalificeerde en gemotiveerde docenten. Studenten zijn tevreden over hun docenten en over de opleiding als geheel. De kwaliteitszorg van de opleidingen is formeel gedistribueerd en op afstand georganiseerd. In de praktijk vindt er op verschillende, deels informele niveaus kwaliteitsbewaking en –verbetering plaats. Het panel beveelt de ULT aan om de regie over de lerarenopleidingen als geheel formeel explicieter te beleggen.

Conclusie

Het panel concludeert dat de onderwijsleeromgeving van de lerarenopleidingen studenten in staat stellen om de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Masteropleiding LVHO in Nederlands: het panel beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Filosofie: het panel beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Algemene Economie: het panel beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie: het panel beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

Inleiding

Het gerealiseerd eindniveau wordt in Tilburg beoordeeld aan de hand van de kwaliteit van een aantal verschillende producten: portfolio's, leeronderzoeken en lesontwerponderzoeken. Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek de producten van vijftien studenten uit de studiejaar 2011-2012 en 2012-2013 geselecteerd en beoordeeld. De steekproef bestond uit studenten van de verschillende opleidingen waarvan al studenten waren afgestudeerd (Nederlands, Maatschappijleer & Maatschappijwetenschappen en Filosofie). Voor de lerarenopleiding Filosofie gold dat er bij het maken van de selectie nog maar één student de opleiding in zijn geheel had afgerond. Voor de lerarenopleidingen Economie en Management & Organisatie waren op het moment van het visitatiebezoek nog geen eindwerken beschikbaar. Er waren echter wel studenten die naar verwachting aan het eind van het collegejaar 2013-2014 zouden afstuderen. Volgens de richtlijnen van de NVAO, hebben de coördinator en de voorzitter daarom in juni 2014 aanvullende eindproducten geselecteerd. In totaal heeft de commissie eindproducten van zes afgestudeerden uit deze opleidingen bestudeerd: drie van deze afgestudeerden behaalden in 2014 een dubbele bevoegdheid Economie en Management & Organisatie, drie anderen behaalden enkel een bevoegdheid voor Management & Organisatie. De bevindingen in deze Standaard die betrekking hebben op het gerealiseerd eindniveau en op de toetsing en beoordeling van eindproducten zijn eveneens van toepassing op de lerarenopleidingen Economie en Management & Organisatie.

Toetsing en toetsbeleid

TiU hanteert diverse toetsvormen binnen de lerarenopleidingen. Bij Algemene Didactiek dienen studenten een praktijkopdracht uit te voeren, tevens wordt de verworven kennis getoetst in twee deeltentamens. Het panel heeft deze toetsen bestudeerd en concludeert dat ze de ontwikkeling van kennis en vaardigheden goed toetsen. De praktijkopdracht is zodanig ingevuld dat studenten met een theoretisch concept naar de eigen praktijk kijken en aan de hand van gerichte observaties conclusies formuleren. Zij ontvangen hier goede feedback op. Ook voor het vak Didactiek Integratie maken studenten een vijftal opdrachten. Binnen Opleiden in de School voeren studenten een aantal praktijkopdrachten uit, waaronder een aantal opdrachten waarin zij hun eigen functioneren dienen te filmen. Deze video's worden in de bijeenkomsten besproken.

Studenten leggen gedurende de opleiding een portfolio aan. Hierin documenteren zij hun ontwikkeling. Zowel de instituutsopdrachten als praktijkopdrachten, video-opdrachten en diverse lesvoorbereidingen en beoordelingen geven in het portfolio een indruk van het functioneren van de student. Het panel heeft een aantal van deze portfolio's bestudeerd. Zij concludeert dat het portfolio een adequaat instrument is om te reflecteren op competentieontwikkeling en om deze te beoordelen. De portfolio's verschilden echter sterk in de gehanteerde indeling en mate van diepgang. Tijdens het bezoek heeft het panel de nieuwe portfoliohandleiding en een aantal recentere portfolio's bestudeerd. Hierin was een duidelijke structurering aan de hand van de beoogde competenties zichtbaar. Het panel concludeert dat

de portfolio's inmiddels een heldere invulling hebben gekregen. Studenten krijgen gedurende het studiejaar een aantal keer feedback op hun portfolio van de opleidingsdocent. Het document wordt echter niet afzonderlijk beoordeeld. Het panel geeft de opleidingen in overweging om, gezien het belang van het portfolio als reflectie-instrument op de competentie-ontwikkeling, het portfolio als product hiervan wel te beoordelen. Zoals eerder genoemd onder standaard 2 adviseert het panel om met het oog op de gerealiseerde diepgang in reflecties studenten hiervoor een kader of reflectiemodel aan te reiken.

Toetsing van het praktijkgedeelte van de opleiding vindt plaats door middel van beoordelingsformulieren. Aan het eind van een stageperiode vullen de SPD, de opleidingsdocent en de Vakdidacticus dit formulier in. Ook vult de student zelf een beoordelingsformulier in. In een gezamenlijk overleg tussen opleidingsdocenten en ULT-docenten, de zogenaamde Rapportvergadering, wordt voor iedere student een eindcijfer voor de stageperiode vastgesteld. Het panel heeft de beoordelingsformulieren bestudeerd. Zij concludeert dat dergelijke formulieren een goed instrument zijn om beoordelingen objectief en transparant te maken. Zij mist in deze formulieren en de wijze van invullen echter een verbinding met de beoogde competenties. Aangezien dit de eindtermen van de opleiding zijn, raadt het panel aan om deze in de beoordeling van studenten terug te laten komen. Ook merkt het panel op dat de wijze van invullen verschilt per docent, niet iedere docent geeft in het formulier een onderbouwing van de oordelen. Het panel is van mening dat de formulieren gebruikt moeten worden om een beoordeling te geven en om deze te onderbouwen.

Voor de Lesontwerponderzoeken en Leeronderzoeken zijn beoordelingsformulieren ontwikkeld. De beoordeling van deze onderzoeken vindt plaats onder verantwoordelijkheid van de betreffende vakdidacticus. Gedurende het onderzoek belegt deze een peer-feedback-sessie waarin studenten feedback krijgen op hun onderzoek. Het uiteindelijke onderzoeksverslag wordt beoordeeld door de vakdidacticus en de opleidingsdocent. Deze komen gezamenlijk tot een beoordeling, de vakdidacticus is hiervoor eindverantwoordelijk. In sommige onderzoeken kan op basis van het onderwerp van het onderzoek een andere docent van de ULT of van een Academische Opleidingschool als begeleider fungeren.

Het panel heeft bij de door haar bestudeerde onderzoeksverslagen en portfolio's in een aantal gevallen beoordelingsformulieren aangetroffen; deze waren echter niet consequent aanwezig. Het panel beveelt aan om beter toe te zien op het invullen en documenteren van deze formulieren. Daarnaast is het panel van mening dat voor eindwerken altijd zou moeten gelden dat deze beoordeeld worden door twee docenten vanuit TiU. Mede-beoordeling door een opleidingsdocent kan inzicht geven in de meerwaarde die de onderzoeken opleveren in de schoolpraktijk, maar aanvullend adviseert het panel om eindwerken door twee UvT-docenten te laten beoordelen.

Het panel heeft twee gevallen van onderzoeken aangetroffen waarbij studenten als duo het onderzoek hebben uitgevoerd. De verslaglegging hiervan vond plaats in een gezamenlijk onderzoeksverslag. Het panel heeft over de beoordeling hiervan gesproken met begeleiders en met de examencommissie. Het toetsbeleid van de ULT schrijft voor dat in producten zichtbaar moet zijn wat de individuele bijdrage van studenten is en dat deze individueel beoordeeld worden. Deze individuele bijdrage en beoordeling heeft het panel niet aangetroffen. De beoordelaars schatten zelf in of beide studenten een gelijkwaardige bijdrage hebben geleverd aan het onderzoek. Het panel heeft waargenomen dat dit in één geval tot verschillende eindcijfers heeft geleid. Zij constateert echter dat in de praktijk het toetsbeleid op dit vlak niet consequent wordt uitgevoerd: individuele bijdragen aan een onderzoek zijn niet altijd herleidbaar en er vindt geen gedocumenteerde individuele beoordeling van de duo-

producten plaats. De opleidingen zouden er volgens het panel op moeten toezien dat dit wel gebeurt.

Examencommissies zijn verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit en het eindniveau van de opleidingen. De organisatiestructuur van de ULT maakt dat er vanuit de faculteiten drie verschillende examencommissies verantwoordelijk zijn voor de lerarenopleidingen. Zij werken volgens het universitaire en facultaire toetsbeleid. Het panel heeft hier kennis van genomen. Concreet betekent dit onder andere dat er voor iedere cursus leerdoelen zijn geformuleerd en dat deze zijn gerelateerd aan de eindtermen van de betreffende opleiding. Toetsen moeten voorzien zijn van een toetsmatrijs en beoordeling van eindwerken vindt plaats met beoordelingsformulieren. Bij de ontwikkeling van het toetsbeleid is binnen TSH en TSB een toetsdeskundige betrokken. Voor alle opleidingen is een toetsplan opgesteld waarin de relatie tussen de eindtermen, curriculumonderdelen en toetsvorm is weergegeven.

Het panel concludeert dat er vanuit de universiteit en faculteiten een adequaat toetsbeleid is ontwikkeld. Het toezicht op de uitvoering hiervan is belegd bij de verschillende examencommissies. Voor deze commissies geldt dat de lerarenopleidingen slechts een marginaal onderdeel uitmaken van het totaal aan opleidingen waar zij toezicht op houden. Het panel concludeert dat hier wederom sprake is van een 'gedistribueerde' organisatie die, zoals zij in haar gesprek met de examencommissies heeft vastgesteld, ver af staat van de praktijk van de lerarenopleidingen. Zij raadt aan om de borging van de toetskwaliteit en van het eindniveau dichter bij de opleidingen te beleggen, gezien het specifieke karakter van dit type opleiding.

Gerealiseerd eindniveau

Het panel heeft geconstateerd dat de eindproducten van de afgestudeerden van voldoende niveau zijn. In de onderzoeksverslagen trof het panel een wetenschappelijke onderbouwing aan van het uitgevoerde onderzoek. In een aantal gevallen bij verschillende lerarenopleidingen vond zij echter dat het cijfer dat een student heeft gekregen significant hoger is dan wat het panel als cijfer zou toekennen. Ook herhaalt het panel haar waarneming dat de producten (leeronderzoek en lesontwerponderzoek) binnen en ook tussen de lerarenopleidingen sterk verschillen in omvang. Zij raadt de opleidingen aan om hier duidelijker richtlijnen voor te formuleren, die aansluiten bij de beoogde leerdoelen van het onderzoek en bij de studielast die hieraan is gekoppeld.

Het panel heeft gesprekken gevoerd met alumni en met vertegenwoordigers uit het werkveld. Uit deze gesprekken concludeert zij dat TiU studenten tot startbekwame docenten opleidt. Zowel alumni als het werkveld geven aan dat zij tevreden zijn over hun eindniveau en dat alumni na voltooiing van de opleiding goed in staat zijn om zelfstandig als eerstegraads docent te kunnen functioneren. Het werkveld is met name tevreden over de metacognitieve vaardigheden van de ULT studenten en van hun theoretische kennis op zowel didactisch als vakinhoudelijk vlak. In de zelfstudie is vermeld dat alumni van de opleidingen tot nu toe op één na allemaal doorstromen naar een baan als docent. Dit komt overeen met het beeld dat het panel kreeg in het gesprek met alumni.

Overwegingen

Het panel is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het panel heeft vastgesteld dat in de opleidingen gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de leerdoelen van de betreffende cursus. Het panel vindt het positief dat er zowel theorietoetsen als

praktijkopdrachten worden gehanteerd. Studenten ontvangen voldoende feedback op tussentijdse toetsen en opdrachten. Voor de beoordeling van eindwerken en van de beide stageperiodes worden standaard beoordelingsformulieren gehanteerd. Het panel is van mening dat de portfolio's explicieter beoordeeld dienen te worden. Onderzoeksverslagen zouden volgens het panel standaard door twee docenten van TiU beoordeeld moeten worden, naast een eventuele beoordeling vanuit de schoolpraktijk. Bij onderzoeksverslagen van duo-onderzoeken is het noodzakelijk dat individuele bijdragen zichtbaar worden gemaakt en dat deze afzonderlijk worden beoordeeld.

Het panel heeft vastgesteld dat er een adequaat toetsbeleid is uitgewerkt in de verschillende faculteiten. De borging van de toetskwaliteit en het eindniveau vanuit de examencommissies is volgens het panel echter te ver op afstand van de lerarenopleidingen georganiseerd. Het panel heeft na bestudering van een selectie van producten en op basis van het functioneren van alumni in het werkveld vastgesteld dat studenten van de opleidingen de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Conclusie

Het panel concludeert dat het eindniveau van de lerarenopleiding is gewaarborgd en dat de opleidingen studenten aflevert die de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Masteropleiding LVHO in Nederlands: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding LVHO in Filosofie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding LVHO in Algemene Economie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Algemeen eindoordeel per opleiding

Conclusie

Het panel beoordeelt de *Masteropleiding LVHO in Nederlands:* 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *Masteropleiding LVHO in Filosofie:* 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *Masteropleiding LVHO in Maatschappijleer en Maatschappijwetenschappen:* 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *Masteropleiding LVHO in Algemene Economie:* 'voldoende'.

Het panel beoordeelt de *Masteropleiding LVHO in Management en Organisatie:* 'voldoende'.

Deel II – Educatieve minor

Beoordeling van de educatieve minor

Eindkwalificaties

De educatieve minor van TiU hanteert als doelstelling voor afgestudeerden de in het domeinspecifiek referentiekader gespecificeerde bekwaamheidseisen voor de leraar vmbo-tl en eerste drie jaar havo/vwo. Deze bekwaamheidseisen zijn geformuleerd langs de zeven competenties zoals beschreven in het algemene deel van de rapportage over de masteropleidingen. Daarmee voldoen de doelstellingen van de minor qua inhoud, oriëntatie en niveau aan nationale eisen.

Onderwijsleeromgeving

Inhoud en vormgeving programma

De educatieve minor van TiU bestaat uit de onderdelen uit het eerste deel van de universitaire lerarenopleidingen:

- Algemene Didactiek (6 EC)
- Vakdidactiek (6 EC)
- Didactiek Integratie en Opleiden in de School (6 EC)
- Oriëntatiestage (12 EC)

De cursus Algemene Didactiek bestaat uit een collegereeks waarin diverse thema's op het gebied van leren en onderwijzen aan de orde komen, bijvoorbeeld motivatietheorieën, leerpsychologie en curriculumoriëntatie. Het panel heeft de inhoud van deze cursus bestudeerd en concludeert dat studenten hierin een adequate introductie in didactiek krijgen. De gehanteerde literatuur is herkenbaar binnen dit domein, er wordt zowel gebruik gemaakt van een handboek als van, deels Engelstalige, artikelen. Studenten worden met opdrachten aangezet om vanuit de geleerde theorie naar de praktijk te kijken. Wel is het het panel opgevallen dat in deze cursus (en in andere cursussen) beperkt aandacht is voor pedagogische aspecten van het leraarschap. Elementen van de pedagogische competentie komen weliswaar her en der aan de orde, maar summier en fragmentarisch. Ook in studentevaluaties wordt aangegeven dat studenten de pedagogische competentie wat onderbelicht vinden in de cursussen.

De cursus Vakdidactiek wordt opleidingsspecifiek ingevuld. De clusterexperts hebben binnen hun eigen expertisegebied de inhoud van deze cursussen bestudeerd. In alle cursussen komen oriëntatie op het schoolvak en vakdidactische theorieën en modellen over de verschillende domeinen hiervan aan de orde.

Gedurende de cursus Vakdidactiek Nederlands maken studenten een aantal praktijkopdrachten. Hierin passen zij resultaten uit vakdidactisch onderzoek toe in hun lespraktijk. In de opdrachten werken studenten toe naar een zelf ontworpen lessenreeks. De opdrachten zijn in die zin een gestuurde oefening voor het Lesontwerponderzoek. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten twee deeltentamens waarin kennis en toepassing getoetst worden.

Studenten geven aan dat de cursus Vakdidactiek Filosofie hen enerzijds leert om te reflecteren op de positie, inhoud en lesmethoden van het schoolvak en dat zij anderzijds praktische tips en modellen krijgen aangereikt om de verschillende vakinhouden mee vorm te geven. Deels zijn dit algemene didactische modellen die in de cursus vertaald worden naar de praktijk van het vak Filosofie. Daarnaast reikt de docent ook Filosofie-specifieke modellen aan.

Gedurende de cursus maken studenten een aantal opdrachten, waaronder het ontwerpen van lessen en het schrijven van een essay. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten een tentamen waarin kennis en toepassing getoetst worden. Het panel heeft begrip voor het feit dat de cursus relatief veel aandacht besteedt aan de inhoud van het schoolvak, daarnaast vindt er ook reflectie op het vak en op vakdidactiek plaats. Het panel heeft waargenomen dat de opzet van de cursus weinig expliciet is gemaakt. Zij beveelt aan om de gebruikte materialen, college-inhoud en opdrachten duidelijker uit te werken in de studiehandleiding.

In de cursus Vakdidactiek Maatschappijleer wordt onder meer aandacht besteed aan de vertaling van algemeen didactische modellen naar de eigen vakinhoud. Aangezien studenten in hun vooropleiding niet alle domeinen van de maatschappijleer hebben gehad komt in de cursus ook de inhoud van het schoolvak veel aan de orde. Het panel heeft begrip voor deze invulling. Studenten geven aan dat de cursus hen in staat stelt om kritisch te reflecteren op het schoolvak en op de in school gehanteerde methode.

Studenten geven aan dat de cursus Vakdidactiek Economie en M&O zeer praktisch van aard is. Modellen uit de algemene didactiek worden besproken en toegespitst op economische actualiteiten en vakinhouden. Zij hebben aanvullend behoefte aan een meer theoretische onderbouwing in de cursus Vakdidactiek. Gedurende de cursus maken studenten een aantal praktijkopdrachten, waaronder een klein onderzoek in de eigen stageschool. Naast deze praktijkopdrachten maken studenten een tentamen waarin kennis en toepassing getoetst worden. Het panel heeft waargenomen dat het studiemateriaal van de cursus vooral algemeen didactisch van aard is. Er worden algemeen didactische handboeken gebruikt. Ook de aangereikte artikelen zijn in beperkte mate specifiek voor de vakken Economie en M&O. Het panel realiseert zich dat deze vakdidactiek nog geen grote onderzoekstraditie heeft, maar zij is van mening dat er wel specifiekere vakdidactische tijdschriften, theorie en literatuur beschikbaar zijn. Zij adviseert de opleiding met klem de cursusinvulling op dit vlak te versterken.

Het panel concludeert dat in invulling van de cursussen Vakdidactiek aan de maat is. Het heeft waargenomen dat er in de cursussen gebruik gemaakt wordt van goed studiemateriaal, studenten werken zowel met handboeken als met artikelen. De colleges, studiematerialen en opdrachten geven studenten een voldoende overzicht van de vakdidactieken en bereiden hen adequaat voor op het ontwerpen van goed onderbouwde lessen en lessenreeksen.

Didactiek Integratie bestaat uit zes themabijeenkomsten met daaraan gekoppelde opdrachten. Deze thema's lopen uiteen van Onderwijsvisie tot Effectief stemgebruik. Het panel concludeert dat deze thema's op zichzelf relevant zijn, maar dat de term integratie geen passende naamgeving is: de thema's zijn onderling niet verbonden en staan grotendeels los van de andere cursussen.

Het onderdeel Opleiden in de School vindt plaats op de twee Academische Opleidingsscholen (AOS) binnen OMO. Studenten komen hier in heterogene groepen (dus van verschillende opleidingen) bijeen met een opleidingsdocent van de AOS. In deze bijeenkomsten vindt intervisie en reflectie plaats op praktijksituaties. De opleidingsdocent stuurt hierbij op de thema's die aan de orde komen en bewaakt dat in de besprekingen een koppeling gemaakt wordt met de aangereikte theorieën en met de eindkwalificaties van de opleiding. Het panel heeft uit de gesprekken met docenten en studenten geconcludeerd dat deze bijeenkomsten stimulerend zijn voor de studenten en dat de integratie van theorie en praktijk hier op gestructureerde wijze plaatsvindt.

De stageperiode brengen studenten door op een partnerschool van TiU. Ze krijgen hier een plaats voor toegewezen. In de eerste stageperiode starten studenten met het observeren bij hun schoolpracticumdocent (SPD) en het geven van deellessen. Dit wordt uitgebreid naar het geven van hele lessen. Ze moeten minimaal twintig lessen geven: minimaal tien in de onderbouw en minimaal tien in de bovenbouw. Volgens het panel sluit dit aan bij landelijk geformuleerde richtlijnen. Studenten geven aan dat zij in de praktijk meer lessen volgen dan dit minimum voorschrijft. De begeleiding is in eerste instantie belegd bij de SPD. Deze wordt aangestuurd in de begeleiding door de opleidingsdocenten vanuit de AOS.

Studenten van de educatieve minor volgen de programmaonderdelen gezamenlijk met de masterstudenten. De structurering van de minor verschilt voor de verschillende schoolvakken. Studenten Nederlands en Filosofie volgen de minor in een lintmodel, waarbij in het eerste semester de cursussen Algemene Didactiek en Vakdidactiek parallel aan hun bachelorcursussen worden gevolgd. In het tweede semester volgen zij de cursus Didactiek Integratie en Opleiden in de School en lopen ze stage. Studenten Algemene Economie en Management en Organisatie volgen de minor in een blokmodel waarin zij net als de masterstudenten alle onderdelen van de minor in het eerste semester volgen.

Het panel heeft gesproken over de achtergrond van deze verschillende structuren. Binnen de TSH is gekozen voor het lintmodel omdat studenten op die manier hun vakdeficiënties parallel aan hun minorprogramma kunnen wegwerken. Het panel is van mening dat in dit model de beoogde integratie van theorie en praktijk minder wordt gerealiseerd: de theorie wordt immers niet parallel aan de praktijk aangeboden. Het verdient de voorkeur vakdeficiënties eerst weg te werken en daarna het blokmodel te hanteren.

Het panel heeft met verschillende minorstudenten uit alle varianten gesproken tijdens het bezoek. Zij zijn allen enthousiast over het programma en zien het als een goede kennismaking met het vak van docent in het voortgezet onderwijs. Na de minor voelen zij zich voldoende toegerust om als docent te kunnen functioneren. Zij hebben allemaal aangegeven de ambitie te hebben om na de vakmaster de eerstegraads lerarenopleiding te willen volgen. Zij mogen op basis van EVC's het eerste semester overslaan en kunnen de eerstegraadsbevoegdheid dus in een half jaar behalen. Dit is volgens het panel conform landelijke richtlijnen.

Studenten hebben tijdens de gesprekken met het panel aangegeven, dat zij zeer tevreden zijn over het programma. De cursussen sluiten volgens hen goed aan op hun niveau en de aangereikte theorie is goed toepasbaar in de praktijk. De studielast van de cursussen en de stage wordt als zwaar ervaren, de minor is voor de meeste studenten meer dan een fulltime werkweek. Dit zit volgens studenten met name in de ervaren druk van het goed voorbereiden van de stage en de intensiteit van het beginnend leraarschap. In het eerste jaar van de minor is uit studentevaluaties gebleken dat de veelheid aan opdrachten ook voor een grote studielast zorgden. Op basis hiervan zijn alle opdrachten van de verschillende cursussen heroverwogen en is het totaal aantal opdrachten teruggebracht.

Voor studenten van de minorvarianten Algemene Economie en Management en Organisatie geldt dat zij vaak ook nog vakken volgen of onderzoek doen naast het volgen van de minor. De reden hiervoor is dat de Tilburg School of Economics & Management stages niet erkent als onderdeel van een bacheloropleiding. De 12 EC die hiervoor staan worden voor deze studenten dus niet toegekend. Minoren binnen deze faculteit hebben allemaal een omvang van 18 EC. Dit betekent dat studenten 162 EC major bachelorprogramma volgen en dat de educatieve minor, 30 EC inclusief de stage, dus 12 EC omvangrijker is dan de 18 EC ruimte die voor dit onderdeel van de opleiding is ingeruimd. Het panel heeft tijdens het bezoek over

deze regeling gesproken. Het panel is van mening dat een dergelijke uitzonderingspositie van de studenten Algemene Economie en Management en Organisatie ten opzichte van de andere educatieve minorvarianten onwenselijk is en tot een te hoge studielast leidt. Het opleidingsmanagement heeft tijdens het bezoek aangegeven dit te onderschrijven en het punt op korte termijn binnen de faculteit te agenderen. Na afronding van het visitatiebezoek heeft het panel de NVAO geraadpleegd over de erkenning van onderdelen van de educatieve minor. Op basis hiervan concludeert het panel dat de minorvarianten Economie en M&O op formele gronden niet positief bevonden kunnen worden, ondanks dat het panel positief staat tegenover de inhoudelijke invulling van de minor.

Het panel concludeert dat de minor een samenhangend curriculum heeft. De opbouw is helder gestructureerd. De vakken zijn van een academisch niveau en sluiten voldoende aan bij recente ontwikkelingen in onderwijskundig onderzoek en in de onderwijspraktijk. De minor is intensief, maar het panel heeft geen specifieke struikelblokken geïdentificeerd. Zij heeft de indruk dat de studielast actief wordt bewaakt en dat waar nodig wordt ingegrepen. De verschillende onderdelen van het curriculum stellen studenten volgens het panel voldoende in staat om de eindkwalificaties van de educatieve minor te realiseren.

Instroom

Het panel heeft vastgesteld dat het vakinhoudelijk niveau van de instromende studenten in de minorvarianten Filosofie, Economie en Management en Organisatie is gewaarborgd. De opleidingen hanteren toelatingscriteria die aansluiten bij de landelijk vastgestelde ingangseisen.

Studenten kunnen instromen in de minorvariant Nederlands vanuit de Tilburgse opleidingen Communicatie- en Informatiewetenschappen (CIW) en Algemene Cultuurwetenschappen (ACW). Zij moeten hiertoe in hun bachelorprogramma zes geselecteerde cursussen volgen uit het programma van de andere bacheloropleiding. Studenten CIW volgen in hun keuzeruimte dus zes cursussen van ieder 6 EC bij ACW en vice versa. Studenten die willen instromen in de lerarenopleiding met een vrijstelling vanwege de educatieve minor dienen een bachelorprogramma van 198 EC te volgen.

Het panel heeft de instroomeisen voor de minorvariant Nederlands bestudeerd in het licht van de landelijke instroomeisen zoals vastgesteld in de VSNU-ICL-brochure Vakinhoudelijk Masterniveau. Visie van de ULO's op het academisch gehalte van de eerstegraads leraren. Zij concludeert uit de documentatie en uit de gesprekken met studenten, management en examencommissie dat de vakinhoudelijke basis van instromende studenten uit de opleidingen CIW en ACW zeer smal is, hetgeen ook door de studenten werd bevestigd. Het probleem met de VSNU-ICL-brochure is dat de vereisten zo globaal zijn geschetst dat het moeilijk is om vast te stellen of studenten daadwerkelijk aan deze criteria voldoen of niet. Voor de Tilburgse studenten lijkt na globale bestudering van de voorbereidende curricula te gelden dat, in het algemeen gesteld, hun specifiek-neerlandistische oriëntering erg beperkt is. De algehele insteek bij het door de studenten gevolgde bachelorprogramma is immers vooral 'algemeen' en niet neerlandistisch, wat de kloof met de leraarspraktijk in verhouding groot maakt. Daar dit probleem direct geworteld is in de aard van de vakinhoudelijke bachelor als zodanig, laat het zich in meer of mindere mate bij alle onderdelen van het programma gelden (taalkunde, taalbeheersing, letterkunde). Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding dit punt heeft onderkend en dat men ook aanvullende maatregelen heeft genomen. Het panel blijft de ondanks dit alles smalle vakspecifieke, d.i. neerlandistische, basis van de in Tilburg opgeleide leraren Nederlands een duidelijk punt van zorg vinden en het panel raadt de instelling aan om op dit punt passende maatregelen te nemen. Het panel realiseert zich dat er landelijk discussies bestaan over de instroomeisen, maar met de huidige richtlijnen is het

voorbereidende programma in Tilburg beperkt. Studenten geven aan dat zij vakinhoudelijk voldoende basis hebben voor de bovenbouwdomeinen en de meeste onderbouwdomeinen waarin zij lesgeven. Enkele onderdelen uit het onderbouwcurriculum, waarop de educatieve minor is gericht, zijn volgens hen echter onvoldoende vertegenwoordigd in hun vooropleiding. Een voorbeeld hiervan is grammatica. Dit is, zoals hierboven al werd aangegeven, voor het panel een punt van zorg.

Staf

Het panel heeft vastgesteld dat het algemene deel van de opleiding door goed personeel wordt verzorgd. Een groot deel van de vanuit TiU betrokken medewerkers is gepromoveerd. De aanstellingsomvang van de docent Algemene Didactiek is 0,1 fte. De opleiding lijkt gezien het groeiend aantal studenten gebaat bij een substantiële uitbreiding van deze omvang. Het panel constateert dat de cursussen Vakdidactiek worden verzorgd door deskundige docenten. Ten tijde van het visitatiebezoek was de positie van vakdidacticus Economie en M&O vacant. De eerder aangestelde docent was niet meer aan de opleiding verbonden. Het panel heeft dus niet kunnen vaststellen wat de kwaliteit is van de docent die de vakdidactiek in de opleidingen Economie en Management en Organisatie verzorgt.

De betrokken opleidingsdocenten en SPD's vanuit OMO lijken volgens het panel deskundig. De borging van de kwaliteit van de begeleiding vanuit OMO vindt plaats door de reguliere accreditatieprocessen van opleidingsscholen en door middel van een cursus voor SPD's die TiU en OMO organiseren. Het panel heeft het programma van de SPD-cursus bestudeerd en vastgesteld dat dit programma inhoudelijk van goede kwaliteit is. Het panel raadt aan om vanuit TiU aanvullend een eigen kwaliteitsborging in te richten. De externe docenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding bij een groot deel van het curriculum. De inrichting van een procedure die de kwaliteit hiervan bewaakt is daarom volgens het panel noodzakelijk.

Het panel vraagt aandacht voor verdere professionalisering van de betrokken docenten. Het aantal docenten met een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) of een VELON-registratie is beperkt.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel is nagegaan of de minor beschikt over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Het panel heeft vastgesteld dat in de minor gebruik wordt gemaakt van diverse toetsvormen die aansluiten bij de leerdoelen van de betreffende cursus. Het panel vindt het positief dat er zowel theorietoetsen als praktijkopdrachten worden gehanteerd. Studenten ontvangen voldoende feedback op tussentijdse toetsen en opdrachten. Voor de beoordeling van de stageperiode worden standaard beoordelingsformulieren gehanteerd.

De minor wordt afgesloten met een digitaal portfolio en een beoordeling van de Oriëntatiestage. Uitgangspunt bij die beoordeling is dat studenten in staat moeten zijn om zelfstandig te kunnen functioneren in de onderbouw havo/vwo en het vmbo. Deze beoordelingen gebeuren met dezelfde werkwijzen en formulieren als binnen de masteropleidingen. Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek alleen inzicht gekregen in de stagebeoordelingen aangezien er volgens het management geen specifiek eindproduct is voor de minor. Het eindniveau was daarin lastig vast te stellen. Voor de minorvarianten Economie en M&O waren ten tijde van het bezoek nog geen stagebeoordelingen beschikbaar. Tijdens het bezoek heeft het panel nog enkele portfolio's bestudeerd. Het panel concludeert op basis hiervan en op basis van de gesprekken dat het gerealiseerde eindniveau in de minorvarianten voldoet aan wat van een tweedegraads docent verwacht mag worden. De opleiding hanteert

hiervoor heldere criteria. Het panel adviseert wel om in de minor nog een afsluitend product te programmeren, bijvoorbeeld een lesontwerp, waarin studenten hun eindniveau demonstreren.

Conclusie

Het panel beoordeelt de Educatieve minor: ‘positief’.

Bij het bovenstaande oordeel tekent het panel aan dat voor studenten van de bacheloropleidingen Algemene Economie en Bedrijfseconomie geldt dat de minorstage door de bacheloropleiding niet wordt erkend. Deze studenten krijgen voor de stage geen EC's toegekend. Na afronding van het visitatiebezoek heeft het panel de NVAO geraadpleegd over de erkenning van onderdelen van de educatieve minor. Op basis hiervan concludeert het panel dat de minorvarianten Economie en M&O op formele gronden niet positief bevonden kunnen worden, ondanks dat het panel positief staat tegenover de *inhoudelijke invulling* van de gehele minor. Voor de minorvarianten Nederlands en Filosofie geldt dat de minorstage wel volledig door de bacheloropleiding wordt erkend.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van het visitatiepanel

Prof. dr. Wim Jochems studeerde psychologie en methodologie aan de Universiteit Utrecht. Van 1973 tot 1998 werkte hij aan de Technische Universiteit Delft (TUD). Hier promoveerde hij in 1980, was hij betrokken bij de ontwikkeling en uitvoering van de universitaire lerarenopleiding en werd hij in 1989 tot hoogleraar didactiek en onderwijsontwikkeling benoemd. Van 1993 tot en met 1998 was Jochems faculteitsdecaan aan de TUD, waarna hij naar de Open Universiteit vertrok. Aan de Open Universiteit was Jochems tot 2006 hoogleraar-directeur van het Onderwijstechnologisch Expertisecentrum (OTEC). In 2006 werd hij benoemd tot hoogleraar-directeur aan de Technische Universiteit Eindhoven (TU/e), waar hij de Eindhoven School of Education (ESoE) opzette. ESoE herbergt zowel de universitaire lerarenopleiding van de TU/e als een omvangrijk onderzoekprogramma gericht op professioneel leren van leraren en docenten. Van 2011 tot september 2013 was Jochems deeltijds verbonden aan de Open Universiteit voor het opzetten van de zogenoemde 'Lerarenuniversiteit', gericht op de professionele ontwikkeling van leraren met onderwijservaring. Zowel aan de TUD als aan de TU/e was Jochems verantwoordelijk voor de universitaire lerarenopleidingen. Daarnaast is hij door zijn wetenschappelijk onderzoek goed bekend met de internationale ontwikkelingen in het domein van de lerarenopleidingen. Jochems was onder meer voorzitter van de Vereniging voor Onderwijsresearch, lid van het managementteam van de onderzoeksschool ICO en lid van het dagelijks bestuur van de European Educational Research Association. Hij heeft ruime ervaring met uiteenlopende onderwijsvisitaties in Nederland en Vlaanderen (onder meer onderwijskunde, de specifieke lerarenopleidingen in Vlaanderen, technisch-wetenschappelijke opleidingen en de zogenoemde internationale wetenschappelijke opleidingen).

Dr. ir. Jaap Buitink werkte van 1974 tot 2011 als universitair hoofddocent Toegepaste Onderwijskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen, waar hij in 1998 promoveerde. Van 1998 tot 2009 gaf hij, eerst als coördinator en later als hoofd, leiding aan de universitaire lerarenopleiding. Buitink was in deze periode (en is nog steeds) sterk betrokken bij het project 'Reductie voortijdige beroepsverlaters' van de Rijksuniversiteit Groningen. Dit project is gericht op het vormgeven van inductiearrangementen voor beginnende leraren in het VO en onderzoek naar de effectiviteit ervan. Landelijk was Buitink actief als lid van de ICL en als bestuurslid van de Stichting Registratie Lerarenopleiders (SRLo). Internationaal was hij betrokken bij de Special Interestgroup Teacher and Teacher Education (TTE) van de European Association for Research on Learning and Instruction (EARLI). Buitink publiceerde in vakbladen zoals het VELON tijdschrift en internationale wetenschappelijke tijdschriften. Daarbij lag zijn focus vooral op Opleiden in de School en werkplek leren. Ook begeleide hij diverse onderzoeksprojecten van leraren in het VO. De laatste jaren heeft Buitink zich vaak bezig gehouden met visitaties en audits bij diverse lerarenopleidingen, zoals de PABO, de tweedegraads lerarenopleidingen en de 'Professional Masters'. Tevens was hij via de NVAO betrokken bij de 'Audit Opleiden in de School' en bij de verificatie van het niveau van 7 PABO's. Ten slotte was hij het afgelopen jaar voorzitter van de commissie die aanvragen voor Academische Opleidingsscholen beoordeelde ('Verankering Academische Opleidingsscholen').

Prof. dr. Jaap van Marle is vice-decaan aan de faculteit Cultuurwetenschappen van de Open Universiteit Nederland. Tussen 2001 en 2013 was hij tevens decaan van deze faculteit. Van Marle werkte van 1974 tot 1986 als universitair docent en universitair hoofddocent bij de Vakgroep Nederlandse Taalkunde van de Universiteit van Amsterdam, waarna hij directeur werd van het P.J. Meertens-Instituut van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW). Deze functie bekleedde hij tot 1997. Daarna was hij tot 2001 als

senior onderzoeker verbonden aan de Koninklijke Nederlandse Akademie en was hij gasthoogleraar aan verschillende buitenlandse universiteiten. In zijn periode bij de KNAW was hij verder bijzonder hoogleraar aan de VU Amsterdam (1987-2001), met als leeropdracht 'Taalverandering'. Als decaan aan de OU was zijn leeropdracht 'Taal en Cultuur'. Het huidige onderzoek van Van Marle richt zich tevens op dat gebied, namelijk op taalverandering/taalcontact en het Nederlands in de Verenigde Staten. Van Marle is onder andere lid van de Association for the Advancement of Dutch- American Studies en de American Association of Netherlandic Studies.

Prof. dr. Carla van Boxtel studeerde Geschiedenis en Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Ze promoveerde in 2000 aan dezelfde universiteit op een onderzoek naar het samenwerkend leren van natuurkundige begrippen. Na haar promotie werkte ze als postdoc en vervolgens als universitair docent aan de opleiding Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht. Ze was tevens elf jaar eindredacteur van de geschiedenismethode *MeMo* voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. In 2006 werd ze senioronderzoeker en vervolgens universitair hoofddocent bij de Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO) van de Universiteit van Amsterdam. Ze geeft daar sinds 2007 leiding aan het Landelijk Expertisecentrum Mens- en Maatschappijvakken (LEMM), is opleidingsdirecteur van de masteropleiding Academisch Meesterschap en lid van het managementteam van de Interfacultaire Lerarenopleidingen (ILO). In 2008 werd van Boxtel benoemd tot bijzonder hoogleraar Historische Cultuur en Educatie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Samen met Maria Grever geeft ze daar leiding aan een door NWO gesubsidieerd onderzoeksprogramma over erfgoededucatie. Aan het Research Institute of Child Development and Education van de UvA doet van Boxtel onderzoek naar het leren en onderwijzen van geschiedenis. Daarnaast geeft ze leiding aan diverse andere onderzoeksprojecten, Zo is ze projectleider van een onderzoek dat in samenwerking met een aantal Amsterdamse musea wordt uitgevoerd naar de kwaliteit van educatieve rondleidingen en professionalisering van rondleiders in kunst- en historische musea. Ook geeft ze leiding aan een onderzoek naar effecten van een verrijkingprogramma geschiedenis en wiskunde voor potentieel excellente leerlingen in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Carla van Boxtel publiceert in diverse internationale tijdschriften en is lid van diverse commissies van aanbeveling en advies.

Drs. Paul Scheltes werkte na zijn doctoraal Algemene Taalwetenschap en Klinische en Ontwikkelingspsychologie als docent Nederlands, docentenbegeleider en schoolopleider op een VO-school in Almere, een academische opleidingsschool. Vanaf 2011 is hij docent aan de masteropleiding Professioneel Meesterschap (HvA, UvA). Daarnaast werkt hij als opleider van docenten, leercoaches en PvB-beoordelaars voor technisch en arbitrerend sportkader bij NOC*NSF. Ook verzorgt hij bij verschillende sportbonden bijscholingen voor opleiders, trainers en scheidsrechters.

Martien Bos MA studeerde Nederlandse Taal- en Letterkunde met een minor redacteur/editor aan de Universiteit van Amsterdam (1999-2003). Hij werkte als (freelance) redacteur en corrector voor verschillende uitgeverijen (Prometheus, Uitgeverij 521, Bas Lubberhuizen, Boom, Pimento, Augustus, Spectrum etc.), tekstbureaus (Asterisk, Textcase) en tijdschriften (AvantGarde, AvantGarde Men, Havana, Folia, Folia Magazine). Ook werkte hij als ghost writer. In 2013 startte hij aan de universitaire lerarenopleiding Nederlands aan de Vrije Universiteit. Hij is tevens vicevoorzitter van de opleidingscommissie van deze opleiding.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

Universitaire Lerarenopleidingen

Inleiding

Dit domeinspecifiek referentiekader voor de universitaire lerarenopleidingen bevat een beschrijving van de actuele stand van zaken binnen het domein van de universitaire lerarenopleidingen en van de eisen die, mede op basis daarvan, gesteld mogen worden aan deze opleidingen. Het betreft het kader voor:

de éénjarige (60 EC) wo-masteropleidingen tot leraar voorbereidend hoger onderwijs (VHO), volgend op een verwante disciplinaire wo-master (inclusief de programmatisch vrijwel overeenkomende educatieve gedeelten binnen tweejarige (educatieve) masteropleidingen); de educatieve minoren (30 EC), die sinds 2009 opleiden tot een beperkte tweedegraads bevoegdheid VO en vmbo-t; deze educatieve minor maakt deel uit van een bacheloropleiding die is opgenomen in de Regeling verwantschapstabel educatieve minor, die jaarlijks door het Ministerie op verzoek van de universiteiten kan worden aangepast.

Als apart document is in opdracht van de ICL door de NUFFIC een update gemaakt van een beschrijving van de universitaire lerarenopleidingen in de omliggende landen.

Actuele stand van zaken

Sinds de vorige visitatie heeft binnen het domein van de universitaire lerarenopleidingen een aantal ontwikkelingen plaats gevonden die als volgt kunnen worden samengevat:

Om de instroom te vergroten en meer academici te interesseren voor het leraarsvak in het voortgezet onderwijs zijn er meer en flexibele wegen naar het leraarschap gecreëerd. Binnen wo-bacheloropleidingen zijn de educatieve minoren gecreëerd. Het doel is dat ook deze leraren later een vervolgopleiding kiezen en, na afronding van een universitaire lerarenopleiding, als academische leraar voor de klas komen te staan. Verder voorziet de mogelijkheid om via de weg van zij-instroom leraar te worden in een duidelijke behoefte. Voor excellente afgestudeerden is het programma Eerst de Klas gestart, waarin ook het bedrijfsleven een actieve rol speelt. Tenslotte is sinds kort een programma Onderwijsstraineeships gestart, gericht op a. verbreding van de instroom vanuit recent afgestudeerden en promovendi en b. versterking van het onderzoeksprofiel van de afgestudeerde eerstegraads leraar. Sinds de vorige visitatie is de instroom van studenten in de reguliere lerarenopleidingen met ruim 50% toegenomen.

Om de samenwerking tussen lerarenopleidingen en het afnemend veld te verbeteren, zijn er 56 (waarvan 26 vo) door het Ministerie van OCW erkende opleidingsscholen (samenwerkingsverbanden van één of meer lerarenopleidingen met één of meer scholen voor po, vo en mbo). Een aantal opleidingsscholen is erkend als academische opleidingsschool. Meer dan gemiddeld verbinden zij het opleiden van leraren met praktijkgericht onderzoek ten dienste van schoolontwikkeling.

Om de kwaliteit en de voortgaande professionalisering van leraren te borgen is de Onderwijscoöperatie opgericht en het Lerarenregister ingesteld. Daarnaast wordt van universitaire lerarenopleiders in toenemende mate het bezit van een Basis Kwalificatie Onderwijs (BKO) (universitair) docent gevraagd.

Bij een aantal universiteiten is de inbedding van de lerarenopleidingen in de universitaire structuur aangepast. Bij deze instellingen is de verantwoordelijkheid voor delen van of de complete lerarenopleiding ondergebracht bij een of meer faculteiten in plaats van bij een apart instituut binnen de universiteit.

Algemene bekwaamheidseisen

Kaderstellend voor de doelstellingen en eindtermen van de lerarenopleidingen VHO zijn, naast de voor alle wo masteropleidingen geldende Dublin-descriptoren en algemene wettelijke eisen, de bekwaamheidseisen leraar VHO. Deze zijn vastgelegd in de Wet op het voortgezet onderwijs (artikel 36 en verwante artikelen) en het Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel (in het bijzonder titel 4: bekwaamheidseisen bovenbouw havo en vwo (voorbereidend hoger onderwijs)). Volgens laatstgenoemd besluit omvat de bekwaamheid tot het geven van onderwijs de volgende competenties:

- interpersoonlijke competentie;
- pedagogische competentie;
- vakinhoudelijke en didactische competentie;
- organisatorische competentie;
- competentie in het samenwerken met collega's;
- competentie in het samenwerken met de omgeving;
- competentie in reflectie en ontwikkeling.

In het besluit is vervolgens per competentie uitgewerkt welke handelingen de leraar kan verrichten en over welke kennis deze beschikt. Afgestudeerden van de universitaire lerarenopleiding (ULO) dienen in alle competentiegebieden startbekwaam te zijn. In ICL-verband zijn deze vereisten nader uitgewerkt voor leraren die aan een universiteit tot leraar VHO zijn opgeleid en gepubliceerd in de VSNU-brochure *Competentieprofiel van leraren die aan een ULO zijn opgeleid*.¹ Kern van deze brochure is de competentietabel (zie pagina 31-33).

Inmiddels heeft de Onderwijscoöperatie aan de Minister een voorstel tot wijziging van de bekwaamheidseisen voorgelegd.² Op het moment van schrijven van dit domeinspecifiek referentiekader heeft de Minister daarop nog niet inhoudelijk gereageerd. De lerarenopleidingen hebben het voornemen om, als de nieuwe bekwaamheidseisen zijn vastgesteld, het competentieprofiel van aan een ULO opgeleide leraar daarmee in overeenstemming te brengen.

Vakinhoudelijk opgeleid via een universitaire masteropleiding

Voorafgaand aan de opleiding tot leraar VHO hebben studenten een disciplinaire universitaire masteropleiding gevolgd en afgerond. Om te kunnen bepalen of studenten voldoende vakinhoudelijk zijn opgeleid is onder auspiciën van de ICL een project uitgevoerd dat geleid heeft tot de brochure "Vakinhoudelijk masterniveau".³ Daarin wordt voor elk schoolvak een overzicht gegeven van de omvang en de inhoud van de vakopleiding. De brochure beschrijft de kerndomeinen van de discipline en per kerndomein een aantal belangrijke subdomeinen voor een eerstegraads leraar in het vak. Voor een aantal vakken zijn zogenoemde omgevingsvakken benoemd. Voor vrijwel alle vakken geldt een minimum van 180 EC aan vakstudie (bachelor en master samen), verdeeld over alle kerndomeinen van de discipline. Deze brochure is voor de opleidingen richtinggevend voor het toelatingsbeleid tot de universitaire lerarenopleidingen en voor het bepalen van aanvullende applicatieprogramma's voor studenten die een niet direct verwante master als vooropleiding hebben.

¹ VSNU-ICL (Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen) (2007). *Competentieprofiel van leraren die aan een ULO zijn opgeleid*. Den Haag: VSNU.

² Onderwijscoöperatie (2012). *Herijking bekwaamheidseisen. Het nieuwe voorstel*. Utrecht: Onderwijscoöperatie.

³ VSNU-ICL (Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen) (07). *Vakinhoudelijk masterniveau. Visie van de ULO's op het academisch gehalte van eerstegraads leraren*. Den Haag: VSNU.

Overige landelijk overeengekomen richtlijnen

De universitaire lerarenopleidingen hebben tevens afspraken gemaakt over het omgaan met eerder verworven competenties van studenten die zich aanmelden voor een universitaire lerarenopleiding en over een toetsingskader, dat beoogt de transparantie en de intersubjectiviteit in de praktijk van de beoordeling en examinering te bewaken en waar nodig te verbeteren.⁴

Ter ondersteuning van de verdere ontwikkeling van het praktijkgedeelte in de opleiding en het samen opleiden in opleidingsscholen is door de gezamenlijke universitaire lerarenopleidingen de handreiking 'Leren door werken in de school' uitgegeven.⁵

Competenties van leraren die aan een Universitaire Lerarenopleiding zijn opgeleid

Competentie	Omschrijving	Vereisten
1. Interpersoonlijke competentie	De eerstegraads leraar onderschrijft zijn interpersoonlijke verantwoordelijkheid. Hij is zich bewust van zijn eigen houding en gedrag en van de invloed daarvan op de leerlingen. Hij brengt op professionele en planmatige wijze een goede samenwerking met en tussen leerlingen tot stand.	Kennis: <ol style="list-style-type: none"> 1. is op de hoogte van communicatie- en omgangsvormen in de leefwereld van leerlingen, 2. is op de hoogte van theorieën over communicatie, interculturele communicatie en groepsdynamica en kent de implicaties daarvan voor eigen doen en laten. Kunde: <ol style="list-style-type: none"> 1. maakt contact met de leerlingen en zorgt ervoor dat zij contact kunnen maken met hem en zich op hun gemak voelen, 2. biedt een kader waarbinnen de leerlingen hun eigen leerproces kunnen vormgeven en helpt de leerlingen daarbij, 3. kan daarbinnen leiden, begeleiden, bemiddelen, stimuleren en confronteren, 4. schept een goed samenwerkingsklimaat.
2. Pedagogische competentie	De eerstegraads leraar onderschrijft zijn pedagogische verantwoordelijkheid. Hij brengt op professionele en planmatige wijze voor individuele leerlingen en voor de groepen waarmee hij werkt, een veilige leeromgeving tot stand waarin leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en verantwoordelijke personen.	Kennis: <ol style="list-style-type: none"> 1. is vertrouwd met de leefwereld van leerlingen, hun basisbehoeften, hun verwachtingen, met de culturele bepaaldheid daarvan, en weet hoe daarmee om te gaan, 2. is bekend met de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van tieners, jongvolwassenen en volwassenen, met de problemen en belemmeringen die zich daarbij kunnen voordoen en weet hoe die problemen in de praktijk te signaleren en daarmee om te gaan, 3. is bekend met ontwikkelings- en opvoedingstheorieën, is vertrouwd met verschillende opvoedingspraktijken en met de culturele bepaaldheid daarvan en is zich bewust van de consequenties van deze theorieën en praktijken voor het onderwijs en voor eigen doen en laten als leraar, 4. heeft kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardenontwikkeling bij tieners, adolescenten en volwassenen, en van de culturele

⁴ VSNU-ICL (Interdisciplinaire Commissie Lerarenopleidingen) (2007c). *Beoordeling en Examinering*. Den Haag: VSNU.

⁵ Bolhuis, S., Buitink, J., & Onstenk, J. (2010). *Leren door werken in de school*. Den Haag: VSNU.

		<p>bepaaldheid daarvan en weet hieraan consequenties te verbinden voor eigen handelen.</p> <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep, van het welbevinden van de leerlingen binnen die groep en van de vorderingen die zij maken op het gebied van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, 2. ontwerpt op basis daarvan, zo nodig samen met collega's, een passende aanpak of benadering om de groep leerlingen te begeleiden naar een veilig en harmonisch leef- en werkklimaat, 3. voert die aanpak of benadering uit, 4. evalueert die aanpak of benadering en stelt deze zo nodig bij, 5. signaleert problemen en belemmeringen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van individuele leerlingen, 6. is in staat te bepalen wanneer verwijzing van individuele leerlingen naar andere deskundigen nodig is en weet dan ook adequaat te verwijzen.
3. Vakinhoudelijke en didactische competentie	<p>De eerstegraads leraar onderschrijft zijn vakinhoudelijke en didactische verantwoordelijkheid. Hij brengt op professionele en planmatige wijze voor individuele leerlingen en voor de groepen waarmee hij werkt een krachtige leeromgeving tot stand waarin leerlingen zich op een goede manier de leerinhouden van een bepaald vak of vakgebied eigen kunnen maken.</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. heeft een grondige praktische en theoretische kennis en beheersing van de leerinhouden van het schoolvak of vakgebied, 2. kent het belang van die leerinhoud voor het toekomstige beroep of de toekomstige studie en het dagelijkse leven van de leerlingen, 3. heeft een grondige kennis van de wetenschappelijke achtergronden van de leerinhoud van het schoolvak, is vertrouwd met de betreffende wetenschappelijke disciplines en met de methoden van kennisontwikkeling en kennis-toepassing daarbinnen, 4. heeft inzicht in historische en internationale ontwikkelingen in de didactiek van het schoolvak of vakgebied, 5. heeft kennis van het onderzoeksmatig ontwerpen van onderwijs, (vak)didactieken en didactische leermiddelen, waaronder informatie- en communicatietechnologie, 6. is bekend met verschillende onderwijs- en leertheorieën en met verschillende onderwijsarrangementen voor het voorbereidend hoger onderwijs en weet die binnen het schoolvak in praktijk te brengen, 7. is bekend met onderwijsarrangementen voor zelfstandig leren, teamleren en onderzoeken in de tweede fase van het voortgezet onderwijs, 8. is vertrouwd met de wijze waarop leerlingen leren (in het algemeen en wat het schoolvak betreft), wat hun leerbehoeften zijn en hoe zij zich ontwikkelen, 9. heeft een praktische kennis van veel voorkomende leerstoornissen en -belemmeringen en weet daar mee om te gaan,

		<p>10. heeft kennis van de invloed van taalbeheersing en taalverwerving op het leren en weet daar in de praktijk rekening mee te houden.</p> <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. kiest binnen het schoolvak leerinhoud die voor leerlingen betekenisvol en relevant zijn en die passen in de logica van de vakopbouw, 2. vormt zich een goed beeld van de mate waarin de leerlingen de leerinhoud van het schoolvak beheersen en van de manier waarop ze hun werk aanpakken, 3. ontwerpt op basis daarvan gevarieerde leeractiviteiten die voor de leerlingen uitvoerbaar zijn, waaruit zij eventueel kunnen kiezen en die hen aanzetten tot zelfwerkzaamheid, 4. voert die leeractiviteiten samen met leerlingen uit, 5. evalueert de effecten van die leeractiviteiten en stelt ze zo nodig bij, voor de hele groep maar ook voor individuele leerlingen, 6. signaleert leerproblemen en -belemmeringen en stelt, eventueel samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.
<p>4. Organisatorische competentie</p>	<p>De eerstegraads leraar onderschrijft zijn organisatorische verantwoordelijkheid. Hij brengt op professionele en planmatige wijze in zijn groepen en zijn andere contacten met leerlingen een goed leef- en werkklimaat tot stand dat overzichtelijk, ordelijk en taakgericht is en in alle opzichten helder voor hemzelf, zijn collega's en in het bijzonder de leerlingen.</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is bekend met die aspecten van groeps- of klassenmanagement die voor de eigen vorm van onderwijs relevant zijn, 2. is bekend met de organisatorische aspecten van verschillende soorten leeromgevingen in de school. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. hanteert op een consequente manier concrete, functionele en door de leerlingen gedragen procedures en afspraken, 2. biedt organisatievormen, leermiddelen en leermaterialen aan die leerdoelen en leeractiviteiten ondersteunen, 3. houdt voor het onderwijs een planning aan die bij de leerlingen bekend is en waar zij hun eigen planning op kunnen afstemmen, en gaat adequaat om met tijd.

<p>5. Competentie in het samenwerken met collega's</p>	<p>De eerstegraads leraar onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's. Hij levert een professionele bijdrage aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat in zijn school, aan goede werkverhoudingen en een goede schoolorganisatie.</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is op praktisch niveau bekend met methodieken voor samenwerking en intervisie, 2. is op praktisch niveau op de hoogte van leerlingvolgsystemen en manieren om het eigen werk toegankelijk te administreren, 3. heeft enige kennis van organisatie- en bestuursvormen voor scholen in het voorbereidend hoger onderwijs, 4. is op de hoogte van modellen voor kwaliteitszorg en methodieken voor onderwijsverbetering en schoolontwikkeling. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. deelt informatie die voor de voortgang van het werk van belang is met collega's en maakt gebruik van de informatie van collega's, 2. levert een constructieve bijdrage aan verschillende vormen van overleg en samenwerken op school, 3. wisselt werk uit en ontwikkelt nieuw werk met collega's, 4. geeft en ontvangt collegiale consultatie en intervisie, 5. werkt met collega's samen aan de ontwikkeling en verbetering van de school.
<p>6. Competentie in het samenwerken met de omgeving</p>	<p>De eerstegraads leraar onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij werkt goed samen met instellingen of bedrijven die betrokken zijn bij het opleiden van de leerlingen. En hij werkt ook goed samen met mensen en instellingen die betrokken zijn bij de zorg voor de leerlingen en bij de school.</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is bekend met de leefwereld van ouders of verzorgers en weet hoe daar rekening mee te houden in eigen doen en laten als leraar, 2. is op de hoogte van de professionele infrastructuur waarvan de school onderdeel is, 3. is bekend met de regelgeving en samenwerkingsprocedures tussen de school en instellingen of bedrijven waarmee wordt samengewerkt, 4. weet ervoor te zorgen dat het binnen- en buitenschoolse leren en de interne en externe begeleiding van leerlingen goed op elkaar zijn afgestemd. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. geeft op professionele manier informatie over de leerlingen aan ouders en andere belanghebbenden en maakt gebruik van de informatie die zij geven, 2. zorgt in overleg met de leerling en andere betrokkenen voor afstemming tussen het leren in en buiten de school en voor duidelijkheid over ieders verantwoordelijkheid en bijdrage hierin, 3. neemt op een constructieve manier deel aan verschillende vormen van overleg met mensen en instellingen buiten de school 4. verantwoordt eigen professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling aan ouders en andere belanghebbenden en past in gezamenlijk overleg zo nodig het eigen werk met die leerling aan.
<p>7. Competentie in</p>	<p>De eerstegraads leraar onderschrijft zijn</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de

<p>reflectie en onderzoek ten dienste van de eigen professionele ontwikkeling en de ontwikkeling van het schoolvak, het beroep en de school</p>	<p>verantwoordelijkheid voor de eigen professionele ontwikkeling. Hij analyseert en expliciteert met distantie en onderzoeksmatige deskundigheid zijn opvattingen over het leraarschap, zijn eigen beroepspraktijk en die van anderen. Hij ontwerpt en evalueert op wetenschappelijk verantwoorde wijze mogelijke oplossingen voor problemen in schoolvak, beroep en school. Hij draagt aldus bij aan het creëren van nieuwe kennis en nieuwe onderwijspraktijken.</p>	<p>maatschappij, toeleverende en vervolgoopleidingen en het bedrijfsleven die relevant zijn voor het eigen (vak)onderwijs en voor de school,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. is op de hoogte van de onderwijspraktijk in andere scholen voor voorbereidend hoger onderwijs en van actuele ontwikkelingen op het gebied van inhoud, werkwijzen en organisatievormen in het voorbereidend hoger onderwijs, 3. is op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van de pedagogiek en de didactiek die relevant zijn voor het eigen (vak)onderwijs, 4. heeft voldoende gedragspsychologische kennis om het eigen gedrag en dat van anderen te begrijpen en te analyseren. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. geeft vorm aan de ontwikkeling van de eigen bekwaamheid, op basis van een goede analyse van de eigen competenties, 2. stemt de ontwikkeling van die bekwaamheid af op het beleid van de school, de ontwikkeling en afspraken binnen het team en de ontwikkeling van het schoolvak, 3. maakt bij die ontwikkeling gebruik van informatie van leerlingen en collega's, in school en bedrijf, vaktijdschriften en vakverenigingen, 4. vraagt hierbij desgewenst collegiale hulp in de vorm van bijvoorbeeld intervisie en supervisie.
<p>Lees waar 'hij', 'hem' en 'zijn' staat, s.v.p. ook 'zij', 'haar' en 'haar'.</p>		

Educatieve minor

Het domeinspecifiek referentiekader van de minoren is onderdeel van het Domeinspecifiek Referentiekader van de Universitaire Lerarenopleidingen waarvan het eerste deel is opgenomen in het ZER van de éénjarige educatieve masteropleidingen.

Specifieke wettelijke kaders en gezamenlijk geformuleerde richtlijnen voor educatieve minoren

Sinds 2009 worden door de meeste universiteiten educatieve minoren verzorgd. Deze educatieve minoren maken deel uit van de universitaire bacheloropleidingen die staan in de verwantschapstabel educatieve minor.⁶ Door de VSNU is het kader voor de educatieve minoren vastgesteld.⁷ Dit kader bevat de eisen die gesteld worden aan inhoud en omvang van de educatieve minor. Onderdeel daarvan zijn het gewenste eindprofiel van de in deze universitaire minor opgeleide leraar en de bijbehorende eindtermen van het programma van de educatieve minor.

Eindprofiel

Het met goed gevolg voltooien van een universitaire educatieve minor en van de bacheloropleiding waartoe deze minor behoort levert de bevoegdheid op om les te geven in de sectoren vmbo-tl en de eerste drie jaren van havo/vwo. Studenten met een educatieve minor bezitten een vakinhoudelijk overzicht van het schoolvakgebied op bachelorniveau en zijn in staat om dit in onderwijsontwerpen voor het gebied waarvoor zij bevoegd zijn in te zetten. Daarnaast onderschrijven zij hun interpersoonlijke, pedagogische, vakinhoudelijke, didactische en organisatorische verantwoordelijkheid. Zij onderschrijven bovendien hun verantwoordelijkheid voor de goede samenwerking met collega's en met de omgeving van de school en voor de eigen professionele ontwikkeling.

Eindtermen educatieve minor

De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo is binnen dit domein van het voortgezet onderwijs in staat om op basis van voldoende theoretisch inzicht, een professionele houding en voldoende vaardigheid:

- een goede samenwerking met en tussen leerlingen tot stand te brengen;
- voor groepen en voor individuele leerlingen een veilige leeromgeving te creëren;
- voor groepen en voor individuele leerlingen een krachtige leeromgeving in te richten waarin leerlingen zich op een goede manier leerinhouden van zijn vakgebied eigen maken;
- in groepen en in andere contacten met leerlingen een overzichtelijk, ordelijk en taakgericht leer- en werkklimaat tot stand te brengen;
- relevante informatie uit te wisselen met collega's in de school en uitkomsten daarvan te benutten;
- relevante informatie uit te wisselen met verzorgers van leerlingen buiten school en daarin te zorgen voor afstemming;
- eigen opvattingen over het leraarschap en de eigen bekwaamheden als leraar empirisch onderbouwd te expliciteren, kritisch te onderzoeken en verder te ontwikkelen.

⁶ Laatstelijk gewijzigd 5 mei 2012, Staatscourant 2012 nr. 11119 7 juni 2012.

⁷ VSNU: Kader voor de ontwikkeling van educatieve minors leidend tot een beperkte tweedegraads bevoegdheid. Vastgesteld in Algemeen Bestuur NVAO 19 december 2008.

Deze eindtermen zijn nader vertaald in bekwaamheidseisen leraar vmbo-tl en eerste drie jaar havo/vwo (zie hierna), die zijn afgeleid van de bekwaamheidseisen leraar VO/BVE.⁸

Van meet af aan is het de bedoeling geweest dat degenen die een universitaire educatieve minor hadden afgerond en via het bachelorgetuigschrift de bijbehorende onderwijsbevoegd hadden verworven, in een later stadium door zouden studeren voor een universitaire eerstegraads bevoegdheid. Daarvoor kunnen kandidaten op basis van eerder verworven competenties vrijstellingen krijgen in de universitaire lerarenopleidingen VHO. In een aparte brief van 1 juli 2009 heeft het Ministerie nog eens bevestigd dat het, binnen de regelingen in het OER, aan de examencommissie van de betreffende masteropleiding is om ten aanzien van individuele studenten de aard van die vrijstellingen te bepalen.

Gelet op het karakter en de duur van de educatieve minor (geen aparte opleiding, wel wettelijk geregeld, 30 EC) was er zowel vanuit het onderwijsveld als vanuit de overheid en politiek speciale interesse in de vormgeving van de opleidingen en de kwaliteit van de afgestudeerden. De NVAO heeft met de universiteiten nadere afspraken gemaakt over de wijze van beoordelen en het beoordelingskader.⁹ Door Ecorys en ResearchNed is evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de educatieve minor.¹⁰ Mede op grond van deze evaluatieonderzoeken heeft de staatssecretaris geconstateerd dat met de invoering van de educatieve minor een aantrekkelijke en kwalitatief goede nieuwe route naar het leraarschap voor studenten in het wetenschappelijk onderwijs is ontstaan.¹¹

Bekwaamheidseisen leraar VMBO-TL en eerste drie jaar HAVO en VWO

Competentie	Omschrijving	Vereisten
1. Interpersoonlijke competentie	De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft onderschrijft zijn interpersoonlijke verantwoordelijkheid. Hij is zich bewust van zijn eigen houding en gedrag en van de invloed daarvan op de leerlingen. Hij heeft ook voldoende kennis en vaardigheid op het gebied van groepsprocessen en communicatie om een goede samenwerking met en van de leerlingen tot stand te brengen.	Kennis: <ol style="list-style-type: none"> 1. is op de hoogte van communicatie- en omgangsvormen in de leefwereld van leerlingen, 2. is op praktisch niveau op de hoogte van communicatietheorieën, groepsdynamica en interculturele communicatie en kent in het bijzonder de implicaties daarvan voor zijn eigen doen en laten. Kunde: <ol style="list-style-type: none"> 1. maakt contact met de leerlingen en zorgt ervoor dat zij contact kunnen maken met hem en zich op hun gemak voelen, 2. biedt een kader waarbinnen de leerlingen hun eigen leerproces kunnen vormgeven en helpt de leerlingen daarbij 3. schept een goed klimaat voor samenwerking met de leerlingen en tussen de leerlingen onderling.
2. Pedagogische	De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo	Kennis: <ol style="list-style-type: none"> 1. is vertrouwd met de leefwereld van zijn

⁸ Besluit bekwaamheidseisen onderwijspersoneel (in het bijzonder titel 3: bekwaamheidseisen vmbo, onderbouw havo en vwo, praktijkonderwijs, en bve).

⁹ Brieven NVAO aan CvB's 23 november 2011 en 9 februari 2012; 5 beoordelingscriteria educatieve minor beschreven in het document http://www.nvao.net/page/downloads/Beoordelingscriteria_Educatieve_Minor_mei_2009.pdf. Retrieved 22 maart 2012.

¹⁰ Aa, R. van der, Kans, K., Ormskerk, S., Bendig-Jacobs, J., Hogeling, L., & Thomassen, M. (2012). Evaluatie educatieve minor. Eindrapportage. Rotterdam: Ecorys en ResearchNed.

¹¹ Brief staatssecretaris van OCenW aan voorzitter Tweede Kamer d.d. 30 oktober 2012.

competentie	onderschrijft zijn pedagogische verantwoordelijkheid. Hij brengt op professionele en planmatige wijze voor individuele leerlingen en voor de groepen waarmee hij werkt, een veilige leeromgeving tot stand waarin leerlingen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en verantwoordelijke personen.	<p>leerlingen, hun basisbehoeften, hun verwachtingen, met de culturele bepaaldheid daarvan, en weet hoe hij daarmee om kan gaan,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. is bekend met de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van tieners, jongvolwassenen en volwassenen, met de problemen en belemmeringen die zich daarbij kunnen voordoen en weet hoe hij die problemen in de praktijk kan signaleren en hoe hij daarmee om kan gaan, 3. is bekend met ontwikkelings- en opvoedingstheorieën, is vertrouwd met verschillende opvoedingspraktijken en met de culturele bepaaldheid daarvan en is zich bewust van de consequenties van die theorieën en praktijken voor het onderwijs en voor zijn doen en laten als leraar 4. heeft kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardenontwikkeling bij tieners, adolescenten en volwassenen én van de culturele bepaaldheid daarvan en weet welke consequenties hij hieraan moet verbinden voor zijn handelen. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep, van het individuele welbevinden van de leerlingen en van de vorderingen die zij maken op het gebied van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, 2. ontwerpt op basis daarvan een plan van aanpak of een benadering om de leerlingen te begeleiden naar een veilig en harmonisch leef- en werkklimaat en om hun sociaal-emotionele en morele ontwikkeling te bevorderen in de richting van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid, 3. hij voert dat plan van aanpak of die benadering uit, 4. hij evalueert dat plan van aanpak of die benadering en stelt het zonedig bij, voor de hele groep en ook voor individuele leerlingen en 5. hij signaleert problemen en belemmeringen in de sociaalemotionele en morele ontwikkeling van leerlingen en stelt, zo nodig samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.
3. Vakinhoudelijke en didactische competentie	De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft zijn vakinhoudelijke en didactische verantwoordelijkheid. Hij heeft voldoende inhoudelijke en didactische kennis en vaardigheid om op professionele en	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. heeft zelf een grondige kennis en beheersing van de leerinhouden waarvoor hij verantwoordelijk is en is op grond van eigen studie vertrouwd met de theoretische achtergronden daarvan, 2. kent het belang van die leerinhoud voor het toekomstige beroep en het dagelijks leven van de leerlingen of deelnemers, 3. kent op hoofdlijnen de leerinhoud van andere vakken waarmee hij binnen zijn school samenwerkt,

	<p>planmatige wijze voor de individuele leerlingen of deelnemers en voor de groepen waarmee hij werkt, een krachtige leeromgeving tot stand te brengen waarin leerlingen of deelnemers zich op een goede manier de leerinhouden van een bepaald vak op beroep eigen kunnen maken.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. weet op hoofdlijnen wat en hoe zijn leerlingen geleerd hebben in het voorgaande onderwijs en hoe hij daarop kan aansluiten, 5. heeft kennis van, al dan niet onderzoeksmatig, ontwerpen van onderwijs, didactieken en didactische leermiddelen, waaronder informatie- en communicatietechnologie, 6. is bekend met verschillende onderwijs- en leertheorieën, met verschillende onderwijsarrangementen voor het voortgezet onderwijs en weet hoe hij die in praktijk kan brengen; 7. is vertrouwd met de wijze waarop leerlingen leren, wat hun leerbehoeften zijn, hoe zij zich ontwikkelen, welke problemen zich daarbij kunnen voordoen en weet hoe hij daarmee om kan gaan, 8. heeft kennis van de invloed van taalbeheersing en taalverwerving op het leren en weet hoe hij daar in zijn praktijk rekening mee moet houden, 9. heeft praktische kennis van veel voorkomende leerstoornissen en onderwijsbelemmeringen en weet hoe hij daar mee om kan gaan, en 10. heeft kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardenontwikkeling bij tieners, adolescenten en volwassenen, en van de culturele bepaaldheid daarvan en weet welke consequenties hij hieraan moet verbinden voor zijn handelen. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vormt zich een goed beeld van de mate waarin de leerlingen de leerinhoud beheersen en van de manier waarop ze hun werk aanpakken, 2. ontwerpt op basis daarvan gevarieerde leeractiviteiten die voor de leerlingen uitvoerbaar zijn, waaruit zij eventueel kunnen kiezen en die hen aanzetten tot zelfwerkzaamheid, 3. voert die leeractiviteiten samen met zijn leerlingen uit, 4. evalueert die leeractiviteiten en de effecten ervan en stelt ze zonnodig bij, voor de hele groep maar ook voor individuele leerlingen, en 5. signaleert leerproblemen en -belemmeringen en stelt, zo nodig samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.
<p>4. Organisatorische competentie</p>	<p>De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft zijn organisatorische verantwoordelijkheid. Hij heeft voldoende organisatorische kennis en vaardigheid om in zijn groepen en zijn andere contacten</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is bekend met die aspecten van groeps- of klassenmanagement die voor zijn vorm van onderwijs relevant zijn, en 2. is bekend met de organisatorische aspecten van verschillende soorten leeromgevingen in de school, zoals open leercentrum en werkplekkenstructuur. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. hanteert op een consequente manier concrete,

	met leerlingen of deelnemers op professionele en planmatige wijze een goed leef- en werkklimaat tot stand te brengen dat overzichtelijk, ordelijk en taakgericht is en in alle opzichten helder voor hemzelf, zijn collega's en in het bijzonder de leerlingen of deelnemers.	<p>functionele en door de leerlingen gedragen procedures en afspraken,</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. biedt organisatievormen, leermiddelen en leermaterialen aan die leerdoelen en leeractiviteiten ondersteunen, en 3. houdt voor zijn onderwijs een planning aan die bij de leerlingen bekend is en waar zij hun eigen planning op kunnen afstemmen, en hij gaat adequaat om met tijd.
5. Competentie in het samenwerken met collega's	De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheden om een professionele bijdrage te leveren aan een goed pedagogisch en didactisch klimaat van zijn school, aan goede werkverhoudingen en aan een goede schoolorganisatie.	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is op praktisch niveau bekend met methodieken voor samenwerking en intervisie, 2. is op praktisch niveau op de hoogte van leerlingvolgsystemen en manieren om het eigen werk toegankelijk te administreren, 3. heeft enige kennis van organisatie- en bestuursvormen voor scholen in het voortgezet onderwijs, 4. is op de hoogte van modellen voor kwaliteitszorg en methodieken voor onderwijsverbetering en schoolontwikkeling. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. deelt informatie die voor de voortgang van het werk van belang is met collega's en maakt gebruik van de informatie van collega's, 2. levert een constructieve bijdrage aan verschillende vormen van overleg en samenwerken op school, 3. geeft en ontvangt collegiale consultatie en intervisie, 4. werkt met collega's (onderzoeksmatig) samen aan de ontwikkeling en verbetering van de school.
6. Competentie in het samenwerken met de omgeving	De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft zijn verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid om goed samen te werken met bedrijven of instellingen om hun gezamenlijke verantwoordelijkheid vorm te geven in het opleiden van de	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is bekend met de leefwereld van ouders of verzorgers en met de culturele achtergronden van de leerlingen/deelnemers en weet hoe daar rekening mee te houden in eigen doen en laten als leraar, 2. is op de hoogte van de professionele infrastructuur waarvan de school onderdeel is, 3. is bekend met de regelgeving en samenwerkingsprocedures tussen de school en instellingen of bedrijven waarmee wordt samengewerkt, 4. weet ervoor te zorgen dat het binnen- en buitenschoolse leren en de interne en externe begeleiding van leerlingen goed op elkaar zijn afgestemd. <p>Kunde:</p>

	<p>leerling of deelnemer. Hij heeft voldoende kennis en vaardigheid om goed samen te werken met mensen en instellingen die betrokken zijn bij de zorg voor de leerlingen of deelnemers en bij zijn school.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. geeft op professionele manier informatie over de leerlingen aan ouders en andere belanghebbenden en maakt gebruik van de informatie die zij geven, 2. zorgt in overleg met de leerling en andere betrokkenen voor afstemming tussen het leren in en buiten de school en voor duidelijkheid over ieders verantwoordelijkheid en bijdrage hierin, 3. neemt op een constructieve manier deel aan verschillende vormen van overleg met mensen en instellingen buiten de school, 4. verantwoordt eigen professionele opvattingen en werkwijze met betrekking tot een leerling aan ouders en andere belanghebbenden en past in gezamenlijk overleg zo nodig het eigen werk met die leerling aan.
<p>7. Competentie in reflectie en onderzoek ten dienste van de eigen professionele ontwikkeling en de ontwikkeling van het schoolvak, het beroep en de school</p>	<p>De leraar vmbo-tl en onderbouw havo/vwo onderschrijft zijn verantwoordelijkheid voor zijn eigen professionele ontwikkeling. Hij onderzoekt, expliciteert en ontwikkelt zijn opvattingen over het leraarschap en zijn bekwaamheid als leraar.</p>	<p>Kennis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. is op de hoogte van actuele ontwikkelingen in de maatschappij, toeleverende en vervolgopleidingen en het bedrijfsleven die relevant zijn voor het eigen (vak)onderwijs en voor de school, 2. is op de hoogte van de onderwijspraktijk in andere scholen voor voortgezet onderwijs en van actuele ontwikkelingen op het gebied van inhouden, werkwijzen en organisatievormen in het voortgezet onderwijs, 3. is op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van de pedagogiek en de didactiek die relevant zijn voor het eigen (vak)onderwijs, 4. heeft voldoende gedragspsychologische kennis om het eigen gedrag en dat van anderen te begrijpen en te analyseren. <p>Kunde:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. geeft vorm aan de ontwikkeling van de eigen bekwaamheid, op basis van een goede analyse van de eigen competenties, 2. stemt de ontwikkeling van die bekwaamheid af op het beleid van de school, de ontwikkeling en afspraken binnen het team en de ontwikkeling van het schoolvak, 3. maakt bij die ontwikkeling gebruik van informatie van leerlingen en collega's, in school en bedrijf, vaktijdschriften en vakverenigingen, 4. vraagt hierbij desgewenst collegiale hulp in de vorm van bijvoorbeeld intervisie en supervisie.

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Students who have successfully completed the Academic Teacher Master's program will have acquired the following competences:

1. Interpersonal Competence

This competence encompasses the following skills:

- Leadership skills
- Mediating skills
- Coaching skills
- Stimulating skills
- Confronting skills

These skills are necessary for the creation of an environment with open communication and an atmosphere that fosters team work and mutual trust.

2. Pedagogical Competence

This competence encompasses the following skills:

- The ability to devise, implement and evaluate strategies to contribute to and increase pupil welfare.
- The ability to spot developmental or behavioral problems.
- The ability to coach groups and individuals.

These skills are necessary for the creation of a stable learning environment that allows pupils to develop into independent and responsible people.

3. Didactic Subject Competence and Methodological Knowledge

These competences encompass the following skills:

- Command of the didactic and teaching-methodological aspects of the subject to be taught, which forms the basis for designing, implementing and evaluating effective and efficient learning activities.

These skills are necessary to create a dynamic and challenging learning environment for all pupils.

4. Organizational Competence

This competence encompasses the following skills:

- The ability to follow concrete and functional procedures and agreements.
- Creation and facilitation of the learning environment and the learning process.
- Creation and modification of lesson plans.

These skills are necessary to create a well-organized, comprehensive, tidy and task-based learning environment.

5. Competence in Collaboration with Colleagues.

This competence encompasses the following skills:

- Observing and subsequently discussing/evaluating each other's lessons, and sharing information with one's colleagues.
- Active involvement in consultation and team meetings.

These skills encourage and contribute to a strong team spirit and a harmonious working environment.

6. Competence in Collaboration with the Working Environment

This competence encompasses the following skills:

- The ability to maintain contacts both with parents/guardians and with other individuals or groups involved in pupil welfare and education.

These skills make it possible for teachers to support pupils in a realistic and constructive manner and to spot and identify potential problems at an early stage.

7. Competence in Reflection on one's day-to-day teaching practices and on Personal Development

This competence encompasses the following skills:

- Use of reflection as a learning tool, by adapting and modifying one's way of doing things on the basis of one's personal experiences in teaching situations.

This is a quality needed for further professional learning and self-development.

8. Competence in Research in Teaching and Learning

This competence encompasses the following skills:

- The ability to analyze and evaluate objectively teaching practices in general and one's own teaching practices in particular.

This is a quality that can be used to contribute not only to the improvement of one's own teaching methods, but also to school teaching practices in general.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Schematisch overzicht curriculumonderdelen van alle ULT-masteropleidingen

Semester 1 (16 weken)	Semester 2 (16-21 weken)
Algemene Didactiek (6 EC) Vakdidactiek (Nederlands, Filosofie, Economie, etc.) (6 EC) Didactiek Integratie incl Opleiden in de school (6 EC) Oriëntatiestage (12 EC)	Verdiepingsstage (18 EC) Opleiden in de school (vervolg) Lesontwerponderzoek (6 EC) Leeronderzoek (6 EC)

Schematisch overzicht curriculumonderdelen ULT voor minorstudenten TiSEM (educatieve minor Algemene Economie en Management & Organisatie)

Semester 1 (16 weken)
Algemene Didactiek (6 EC) Vakdidactiek (6 EC) Didactiek Integratie incl Opleiden in de school (6 EC) Oriëntatiestage (12 EC)

Schematisch overzicht curriculumonderdelen ULT voor minorstudenten TSH (educatieve minor Nederlands en Filosofie)

Semester 1 (16 weken)	Semester 2 (16-21 weken)
Algemene Didactiek (6 EC) Vakdidactiek (6 EC)	Didactiek Integratie incl Opleiden in de school (6 EC) Oriëntatiestage (12 EC)

Schematisch overzicht curriculumonderdelen ULT voor 'pre-educatieve-master-studenten' Nederlands met max. 30 ec deficiëntiecurcussen voor literatuur en/of taal

Semester 1 (16 weken)	Semester 2 (16-21 weken)	Semester (16 weken)
Algemene Didactiek (6 EC) Vakdidactiek (6 EC)	Didactiek Integratie incl Opleiden in de school (6 EC) Oriëntatiestage (12 EC)	Verdiepingsstage (18 EC) Opleiden in de school (vervolg) Lesontwerponderzoek (6 EC) Leeronderzoek (6 EC)
deficiëntiecurcussen literatuur en/of taal	deficiëntiecurcussen literatuur en/of taal	

Overzicht curriculumonderdelen ULT voor masterstudenten met een vrijstelling op grond van de educatieve minor

Semester 1 (16 weken)
Verdiepingsstage (18 EC) Opleiden in de school (vervolg) Lesontwerponderzoek (6 EC) Leeronderzoek (6 EC)

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Overzicht aantallen studenten ULT, per jaar, per opleiding, en per type (minor, pre-edu-master, master, postmaster). Aantal ingeschrevenen (aantal diploma's tussen haakjes)

	Educatieve minor Ba 3 ^e jaar	Pre-edu- master deficiëntie incl. minor	Educatieve master half jaar (vrijstelling of na educatieve minor of na premaster deficiëntie)	Educatieve master heel jaar	totaal masters
2011-2012					
Nederlands	2 (2)	5	-	7 (6)	7 (6)
Filosofie	1 (0)			1	1 (1)
ULT totaal 11-12	3 (2)				8 (7)
2012-2013					
Nederlands	1 (1)	8	2 (2)	9 (8)	11 (10)
Filosofie	2 (1)			1 (0)	1 (0)
Maatschappijleer	--nvt--	1		12 (6)	12 (6)
ULT totaal 12-13	3 (2)				24 (16)
2013-2014					
Nederlands	3	5	10	8	18
Filosofie	1			4	4
Maatschappijleer	--nvt--			24	24
Economie	0			2	2
Management & O	6		1	15	16
Econom + M&O	-nvt-	-nvt-		7	7
ULT totaal 13-14	10				71

Tabel 2.2. Aantallen studenten educatieve minoren, per jaar en per opleiding

	Educatieve minor Ba 3 ^e jaar	Aantal diploma's
2011-2012		
Nederlands	2	2
Filosofie	1	0
ULT totaal 11-12	3	2
2012-2013		
Nederlands	1	1
Filosofie	2	1
ULT totaal 12-13	3	2

Gerealiseerde docent-studentratio

Student-staf ratio in 2012-2013

Student-staf ratio	17 : 1
--------------------	--------

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Contacturen

Studiejaar	Semester 1
Contacturen	7 uur per week

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Dag 1, 5 februari 2014

Van	Tot	Panel	Namen	Functie
11:30	14:30	Startbijeenkomst en welkom door de rector (incl. lunch)	Org lunch: TiU	
14:30	15:30	Gesprek management instituut (inhoudelijk verantwoordelijken)	Thea Prinsen Anne Vermeer Harry van Dalen Wilfred Uunk Angela Driessen Cathy de Waele	Projectleider AOS-T Opleidingsdirecteur ULT-TSH Opleidingsdirecteur ULT-TiSEM Opleidingsdirecteur ULT-TSB Studiecoördinator TiSEM Studiecoördinator TSH
15:30	15:45	Pauze		
15:45	16:30	Gesprek studenten (voltijd + deeltijd) ALFA	Tim Verbruggen Ilse Brekelmans Merel Otten Renate van Keulen Joel Zaagman Rutger Beijgaard	MA-student Nederlands MA-student Nederlands MA-student Nederlands MA-student Nederlands MA-student Filosofie MA-student Filosofie
16:30	17:15	Gesprek studenten (voltijd + deeltijd) GAMMA	Vera Verberne Erik Zijlstra Tom Aben Nancy van Hoof	MA-student Maatschappijleer MA-student Maatschappijleer Ma-student Economie Ma-student Economie en M&O
17:15	17:45	Alumni opleidingen ALFA en GAMMA en vertegenwoordigers afnemend veld	Delianne Hoekstra Tomas Oudejans Joop van der Kuip Hanneke v Kempen Maartje Vosters Simon van Kordelaar Meike Quataert	rector Sg Odulphus rector Theresia Lyceum SPD Odulphys Lyceum alumnus Nederlands 2012 alumnus Nederlands 2013 alumnus Maatschappijleer alumnus Maatschappijleer
17:45	18:30	Verzamelen van tussentijdse conclusies en aandachtspunten		
18:45	21:00	Diner		

Dag 2 – 6 februari 2014

Van	Tot	Panel	Namen	Functie
8:30	9:15	Aankomst en voorbereiding		
9:15	10:15	Docenten algemene deel curriculum	Marije van Amelsvoort Maarten van Boxtel Annet Meinen Marloes Vermeer	Docent Algemene Didactiek Opleidingsdocent AOS-W Opleidingsdocent AOS-T Opleidingsdocent AOS-T
10:15	10:45	Gesprek docenten ALFA	Sander Bax Jan Verweij	Vakdidacticus Nederlands Vakdidacticus Filosofie
10:45	11:15	Gesprek docenten GAMMA	Rob van Otterdijk Angela Driessen	Vakdidacticus Maatschappijleer Plv. Vakdidactica Economie en M&O
11:15	11:30	Pauze		
11:30	12:15	Stagebegeleiders opleiding ALFA, GAMMA*	Maarten van Boxtel Annet Meinen Marloes Vermeer Jos Veenker Lucie Worhrmann Hennie vd Heuvel	Opleidingsdocent AOS-W Opleidingsdocent AOS-T Opleidingsdocent AOS-T SPD- OD Jeroen Bosch Col. Den Bosch SPD-OD 2College Maurick Vught SPD-OD Norbertus College Roosendaal
12:15	12:45	Lunch	Org: TiU	
12:45	13:00	Inloopspreekuur		
13:00	14:00	Verzamelen tussentijdse conclusies ALFA GAMMA		
14:00	15:00	Gesprek bachelorstudenten educatieve minoren ALFA, GAMMA + Alumni educatieve minoren ALFA	Tessa Geelen Maartje Steuten Pamela Ramos Silva Milou Rabelink Irene Claessens Marlie van Lieshout:	Student EduMinor M&O Student EduMinor Nederlands Student EduMinor Nederlands Student EduMinor Filosofie alumnus EduMinor Nederlands 2012 alumnus EduMinor Filofofie 2012
15:00	15:45	Docenten educatieve minoren ALFA, GAMMA	Maarten van Boxtel Annet Meinen Marloes Vermeer Marije v.Amelsvoort Angela Driessen Jan Verweij	Opleidingsdocent AOS-W Opleidingsdocent AOS-T Opleidingsdocent AOS-T Docent Algemene Didactiek Plv. Vakdidactica Economie en M&O Vakdidacticus Filosofie
15:45	16:00	Pauze		
16:00	16:30	Stagebegeleiders minoren ALFA, GAMMA*	Maarten van Boxtel Annet Meinen Marloes Vermeer Jos Veenker Andre Veerman	Opleidingsdocent AOS-W Opleidingsdocent AOS-T Opleidingsdocent AOS-T SPD- OD Jeroen Bosch Col. Den Bosch SPD Economie Norbertuscollege

16:30	17:00			
17:00	17:45	Verzamelen tussentijdse conclusies minoren ALFA GAMMA		
18:00	21:00	Diner	Organisatie: Qanu	

Dag 3 – 7 februari 2014

Van	Tot	Panel	Namen	Functie
8:30	9:15	<i>Aankomst en voorbereiding</i>		
9:15	10:00	OLC studenten en docenten opleidingen en minoren (ALFA, GAMMA)*	Angela Driessen Marije van Amelsvoort Rob Otterdijk Renee Langens Niels vanden Dungen Nancy van Hoof Tessa Geelen Koen Isha	Plv. Vakdidactica Economie en M&O Docent Algemene Didactiek (TSH) Vakdidacticus Maatschappijleer (TSB) Student Nederlands Student Filosofie Student M&O en Economie Student Economie Student Maatschappijleer
10:00	11:00	Examencommissie masteropleidingen en minoren (ALFA, GAMMA)	<i>TSH:</i> Denise Lindenau Rian Aarts Olga Zweekhorst <i>TSB:</i> Marinus Verhagen Renske Helmer <i>TiSEM:</i> Eric Kemmeren Harry van Dalen	studieadviseur lid examencommissie secretaris examencommissie voorzitter examencommissie studieadviseur vice-voorzitter examencommissie inhoudelijk adviseur
11:00	12:00	Voorbereiden eindgesprek		
12:00	12:30	Lunch		
12:30	13:15	Eindgesprek delegatie management	Philip Eijlander Jos Hulsker Marijke Broodbakker Herman de Regt Philip Joos Paul de Graaf	voorzitter Bestuurscommissie ULT, RM lid Bestuurscommissie, lid RvB OMO lid Bestuurscommissie, AOS-West vicedecaan TSH vicedecaan TiSEM vicedecaan TSB
13:15	16:15	Opstellen voorlopige bevindingen		
16:15	16:45	Voorbereiden presentatie voorzitter		
16:45	17:00	Mondelinge rapportage voorlopige bevindingen		

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft het panel de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Masteropleidingen

Nederlands	Maatschappijleer	Filosofie
963216	371169	265903
891537	331345	
124139	678167	
782592	527709	
794902	894536	
759992	918268	
377094		
354181		

Economie en M&O

Toelichting: er zijn twee groepen afgestudeerden. De eerste groep heeft een bevoegdheid Economie en M&O behaald, de tweede groep heeft alleen een bevoegdheid M&O behaald. Het panel heeft dossiers van afgestudeerden uit beide groepen bestudeerd.

540451
512595
535641
337696
675869
355856

Educatieve minor

Nederlands

237152
916424
429515

Filosofie

526523

Tijdens het bezoek heeft het panel onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

Verslagen van overleg in relevante commissies / organen;

- ULT-werkgroep: agenda, bijlagen + verslagen
- Stuurgroep ULT-OMO
- Verslagen Opleidingscommissie ULT
- Verslagen Ocie TSB
- Verslag Ocie Tisem

Toetsopgaven

met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van feitelijk gemaakte toetsen (zoals presentaties, stages, assessments of portofolio's) en beoordelingen;

Algemene didactiek:

- Enkele representatieve tentamens
- Enkele representatieve tussententamens
- Voorbeelden van gemaakte opdrachten

Vakdidactiek Nederlands

- Enkele representatieve tentamens
- Enkele representatieve tussententamens
- Voorbeelden van gemaakte opdrachten

Vakdidactiek Economie en M&O

- Enkele representatieve tentamens
- Enkele representatieve tussententamens
- Voorbeelden van gemaakte opdrachten
- Beoordelingsformulier

Vakdidactiek Maatschappijleer

- Enkele representatieve tentamens
- Enkele representatieve tussententamens
- Voorbeelden van gemaakte opdrachten
- Beoordelingsformulier

Documenten over **'Opleiden in de School'**, beoordelingen van begeleidingen en werk van studenten die stage hebben gelopen op de Academische Opleidingsschool West-Brabant.

Documenten over **'Opleiden in de School'**, beoordelingen van begeleidingen en werk van studenten die stage hebben gelopen op de Academische Opleidingsschool Tilburg.

Handboeken en overig studiemateriaal van de cursussen

- Algemene Didactiek
- Vakdidactiek Nederlands
- Vakdidactiek Economie en M&O
- Vakdidactiek Filosofie
- Vakdidactiek Maatschappijleer
- Opleiding in de School
- Didactiek Integratie

Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante management informatie;

Evaluatieresultaten:

Tisem

2013-2014: Algemene Didactiek (eerste semester)

2013-2014: Vakdidactiek (eerste semester)

TSH

2011-2012: Didactiek 1 & 2: Theorie voor Nederlands (eerste semester)

2011-2012: Didactiek 1 & 2: Theorie Algemeen (eerste semester)

Didactiek 1 voor Nederlands (eerste semester)

Didactiek 2 voor Nederlands (eerste semester)

2012-2013 Vakdidactiek Nederlands (eerste semester)

2012-2013 Didactiek Integratie (tweede semester)

2012-2013: Algemene Didactiek (eerste semester)

TSB

2012-2013: Algemene didactiek

2012-2013: Vakdidactiek Maatschappijleer

2012-2013: Oriëntatiestage

2012-2013: Didactiek Integratie

2012-2013: Verdiepingsstage

2013-2014: Vakdidactiek Maatschappijleer

ULT: stage-onderdelen:

2013-2014: Evaluatie n.a.v 8 bijeenkomsten oriëntatiestage OidS

Management Informatie

ULT:

- Handleiding portofolio voor ULT studenten
- Informatiepakket SPD'ers
- SPD-academie: studentonderzoek en de rol van de SPD. 14 januari 2014

UvT:

- Adviesrapport Universiteit van Tilburg / Instellingstoets kwaliteitszorg 9 februari 2013

TSH:

- Onderwijsjaarverslag 2010-2011
- Faculteitsreglement Tilburg School of Humanities
- Toetsbeleid TSH
- Instellingstoets Kwaliteitszorg TiU
- Kwaliteitszorg

TSB:

- Faculteitsreglement Tilburg School of Social and Behavioral Sciences, januari 2013
- Jaarverslag Examencommissie TSB 2011-2012
- Onderwijsjaarverslag 2011-2012
- Regels en Richtlijnen 2012-2013

Tisem

- Faculty Regulations: Tilburg School of Economics and Management

- Onderwijsprogramma Nederlands, met alle bachelorcursussen vanuit CIW en vanuit ACW, van de premaster en van de Master
- Aanbiedingsbrief Verwantschapstabel 2010-2011.doc, met Bijlage 2 Vakdidactiek Nederlands Definitief, toelichting curriculum op basis van extern advies, 15 juni 2009.doc, en Brief aan OCW vanwege Levende Talen m.b.t. advies bacheloropleidingen Nederlands in Tilburg.doc.